

บทที่ 3

สภาพพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม จังหวัดปัตตานี

การศึกษาในระดับภาคและจังหวัดเป็นการพิจารณาถึงสภาพทั่วไปของภาคเป็นเบื้องต้น และพิจารณาถึงสภาพโดยทั่วไปของจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีบทบาทและความสัมพันธ์ของจังหวัดต่อภาคและภายในจังหวัดเพื่อนำไปสู่การศึกษาในระดับอื่นต่อไป โดยศึกษาในประเด็นสภาพทางกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ดังนี้

โครงสร้างพื้นฐานทางด้านกายภาพของภาคใต้

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

ภาคใต้ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ $5^{\circ} 37'$ เหนือ ถึง $11^{\circ} 9'$ เหนือ และระหว่างลองจิจูดที่ $98^{\circ} 8'$ ตะวันออก ถึง $102^{\circ} 9'$ ตะวันตก มีเนื้อที่รวมกันทั้งสิ้นประมาณ 71,901,350 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 13.68 ของพื้นที่ประเทศ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับภาคตะวันตกของไทย ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลอันดามันและสหภาพพม่า
ทิศใต้	ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย

2. การแบ่งเขตการปกครอง

ภาคใต้ประกอบด้วย 14 จังหวัด คือ

1) ภาคใต้ตอนบน มี 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ชุมพร ระนอง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พังงา และภูเก็ต มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 41,853.367 ตารางกิโลเมตร

2) ภาคใต้ตอนล่าง มี 7 จังหวัดเช่นกัน ได้แก่ จังหวัดตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส มีเนื้อที่ประมาณ 30,047.983 ตารางกิโลเมตร

3. ลักษณะภูมิประเทศ

ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง เป็นแกนกลางของคาบสมุทร ลักษณะเป็นแนวต่อเนื่องจากทิวเขาตะนาวศรี ในภาคตะวันตกแนวเหนือ-ใต้ ขนานกับชายฝั่งทะเล ทิวเขานครศรีธรรมราชอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช และต่อเนื่องถึงทิวเขาสันกาลาศรี ซึ่งเป็นพรมแดนกั้นระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย

สำหรับที่ราบ เนื่องจากทางฝั่งตะวันตกมีภูเขาตลอดแนว ทำให้บริเวณชายฝั่งตะวันตกเป็นที่ราบสูงริมทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะแก่การเกษตรกรรม ส่วนด้านฝั่งตะวันออก มีที่ราบลุ่มอยู่ระหว่างเชิงเขาและริมทะเล สามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ที่ราบสูงเชิงเขา ที่ราบลุ่ม และที่ราบริมทะเล ที่ราบลุ่มสำคัญของภาคใต้ คือ ที่ราบลุ่มทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งปลูกข้าวที่ดีที่สุดของภาคใต้ และ ที่ราบลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง

ภาคใต้มีลักษณะเป็นแหลมยื่นลงไปบนทะเล ด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทย ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามัน คือ

ชายฝั่งตะวันออก เริ่มจากจังหวัดชุมพรถึงจังหวัดนราธิวาส ชายฝั่งด้านนี้มีที่ราบกว้างกว่าชายฝั่งตะวันตก เกิดจากการทับถมของตะกอนจากแม่น้ำสายสำคัญ ๆ ได้แก่ หลังสวน ตาปี และ บัตตานี ลักษณะชายฝั่งทะเลค่อยลาดลงและตื้นกว่าฝั่งตะวันตก มีอ่าวสำคัญคืออ่าวชุมพร บ้านดอน สงขลา และบัตตานี อันเป็นที่ตั้งของท่าเรือชายฝั่งและมีเกาะขนาดใหญ่ คือ เกาะสมุย เกาะพะงัน และหมู่เกาะอ่างทอง

ชายฝั่งตะวันตก เริ่มจากจังหวัดระนองถึงจังหวัดสตูล เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลแคบ ๆ มีเกาะที่สำคัญ ได้แก่ เกาะภูเก็ต เกาะยาว เกาะลันตา และเกาะตะรุเตา

4. ลักษณะภูมิอากาศ

ภาคใต้อยู่ในเขตรมสู่มเมืองร้อน (Tropical Monsoon Climate) แบ่งออกเป็น 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน ฤดูฝนมีฝนตก 2 ระยะ คือ เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน อยู่ในเขตอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฝนตกชุกทางฝั่งตะวันตกและระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม อยู่ในเขตอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีฝนตกชุกทางฝั่งตะวันออก ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยสูงสุดของประเทศ ซึ่งเฉลี่ยประมาณ 2,400 มิลลิเมตร และสูงสุด 4,000 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิทั้งปีจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉลี่ย 27 C ความแตกต่างของอุณหภูมิสูงสุดและต่ำสุดเพียง 3 C

สัญลักษณ์

ที่มา :

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมง
และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปัตตานี

แผนที่ : 3.1

แสดง : ที่ตั้งจังหวัดปัตตานี

มาตราส่วน 0 50 100 200 300 400 กม

โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของจังหวัดปัตตานี

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของภาคใต้ ระหว่างละติจูด $6^{\circ} 32' 48''$ กับ $5^{\circ} 56' 48''$ เหนือ และละติจูด $101^{\circ} 1' 18''$ กับ $101^{\circ} 35' 15''$ ตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 1,940.357 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่ออำเภอไทย

ทิศใต้ ติดต่อจังหวัดนราธิวาส

ทิศตะวันออก ติดต่ออำเภอไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อจังหวัดสงขลา

2. การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดปัตตานีมี 8 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ 112 ตำบล 595 หมู่บ้าน คือ อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอหนองจิก อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง อำเภอยะรัง อำเภอมายอ อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี และ 4 กิ่งอำเภอ คือ กิ่งอำเภอไม้แก่น กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง กิ่งอำเภอกระพ้อ และกิ่งอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานีมีเทศบาล 2 แห่งคือ เทศบาลเมืองปัตตานี พื้นที่ 4.78 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบลอาเนาะรู ตำบลจะบังติกอ และตำบลสะบารัง ประชากร 41,809 คน และเทศบาลตำบลตะลุบัน พื้นที่ 7.5 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี ประชากร 11,140 คน นอกจากนี้มีสุขาภิบาล 8 แห่งคือ

1) สุขาภิบาลโคกโพธิ์ อำเภอโคกโพธิ์ พื้นที่ 4.325 ตารางกิโลเมตร ประชากร 4,088 คน

2) สุขาภิบาลตันหยง อำเภอยะหริ่ง พื้นที่ 1.35 ตารางกิโลเมตร ประชากร 3,613 คน

3) สุขาภิบาลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ พื้นที่ 4.325 ตารางกิโลเมตร ประชากร 4,480 คน

4) สุขาภิบาลปะนาเระ อำเภอปะนาเระ พื้นที่ 2.832 ตารางกิโลเมตร ประชากร 6,149 คน

5) สุขาภิบาลมายอ อำเภอมายอ พื้นที่ 5.1 ตารางกิโลเมตร

ประชากร 3,636 คน

6) สุขาภิบาลยะรัง อำเภอยะรัง พื้นที่ 3.65 ตารางกิโลเมตร

ประชากร 6,329 คน

7) สุขาภิบาลยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง พื้นที่ 1.425 ตารางกิโลเมตร

ประชากร 5,930 คน

8) สุขาภิบาลหนองจิก อำเภอหนองจิก พื้นที่ 1.444 ตารางกิโลเมตร

ประชากร 4,889 คน

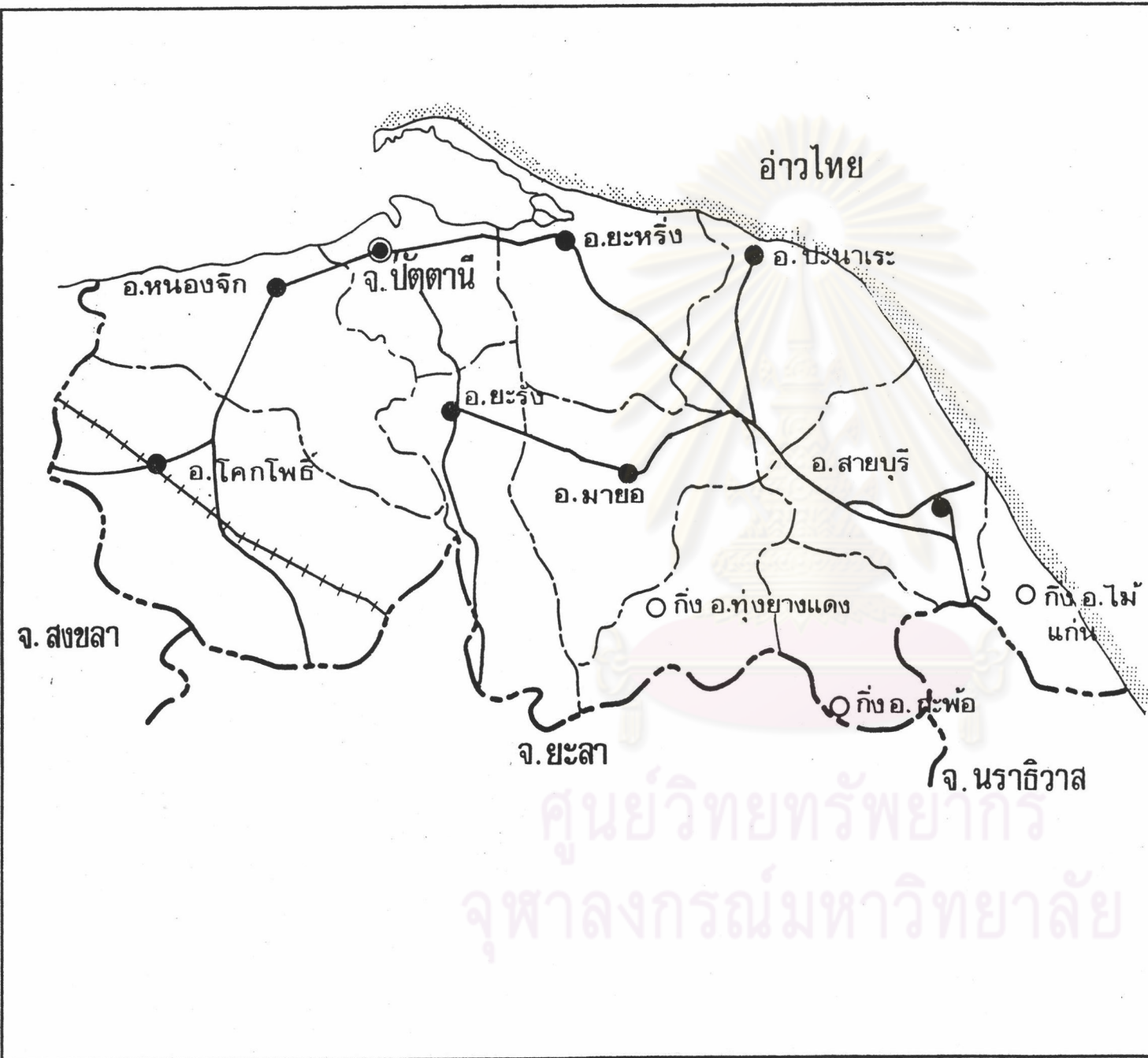
3. ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดปัตตานีมีชายฝั่งทะเลยาวถึง 116.40 กิโลเมตร ซึ่งเหมาะกับการประกอบอาชีพประมงของประชาชนในจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและมีน้ำท่วมในฤดูฝน แต่ถ้าเป็นพื้นที่ริมฝั่งทะเล (Coastal plain) จะมีน้ำทะเลไหลท่วมป่าเสมอ ทำให้สภาพดินชายฝั่งเป็นดินเค็ม ฝาด และมีความกระด้างสูง เช่น อำเภอหนองจิก อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอปะนาเระ และอำเภอสายบุรี จะถูกน้ำเค็มไหลเข้ามาตามลำคลองทำให้เป็นอุปสรรคแก่การประกอบอาชีพของราษฎรเกี่ยวกับการเกษตร

ทิศเหนือและทิศตะวันออกของจังหวัดปัตตานี คือ บริเวณที่ตั้งของอำเภอเมืองปัตตานี อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง และอำเภอปะนาเระ มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่กว้างยาวต่อเนื่องกัน (Flat Plain) มีน้ำท่วมในฤดูฝน มีลักษณะดินเป็นดินเหนียว และดินร่วนปนทราย ซึ่งมีประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด ส่วนใหญ่ใช้ทำนา ทำสวนมะพร้าว และทำนาเกลือ ถ้าเป็นที่ดอนหรือเนินเขาเดี่ยว ๆ มักจะใช้ประโยชน์ในการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และพืชอื่น ๆ

ทางทิศใต้และทิศตะวันออกส่วนใหญ่เป็นที่ดอนมีเนินเขาเล็ก ๆ เดี่ยว ๆ อยู่กระจัดกระจายทั่วไป (Hills Plain) ส่วนใหญ่ใช้ปลูกผลไม้และยางพารา ได้แก่ ที่ตั้งอำเภอปะนาเระ บางส่วนของอำเภอสายบุรี อำเภอมายอ กิ่งอำเภอไม้แก่น กิ่งอำเภอกระพ้อ และกิ่งอำเภอทุ่งยางแดง ระหว่างเนินเขาเป็นที่ราบซึ่งมักใช้สำหรับเพาะปลูกข้าว

นอกจากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวมาแล้ว จังหวัดปัตตานียังมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาอีกด้วย ภูเขาที่สำคัญคือ เทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งบางส่วนอยู่ในท้องที่ตำบลทรายขาว ตำบลทุ่งพลา ตำบลปากล่อ ตำบลป่าบอน และตำบลนาประดู่ ของอำเภอโคกโพธิ์ นอกนั้นเป็นภูเขาเล็ก ๆ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปทางตอนใต้ของจังหวัด

สัญลักษณ์

- ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ
- ที่ตั้งกิ่งอำเภอ
- เส้นเขตจังหวัด
- - - เส้นเขตอำเภอ
- + + + + + ทางรถไฟ
- ถนน

ที่มา :

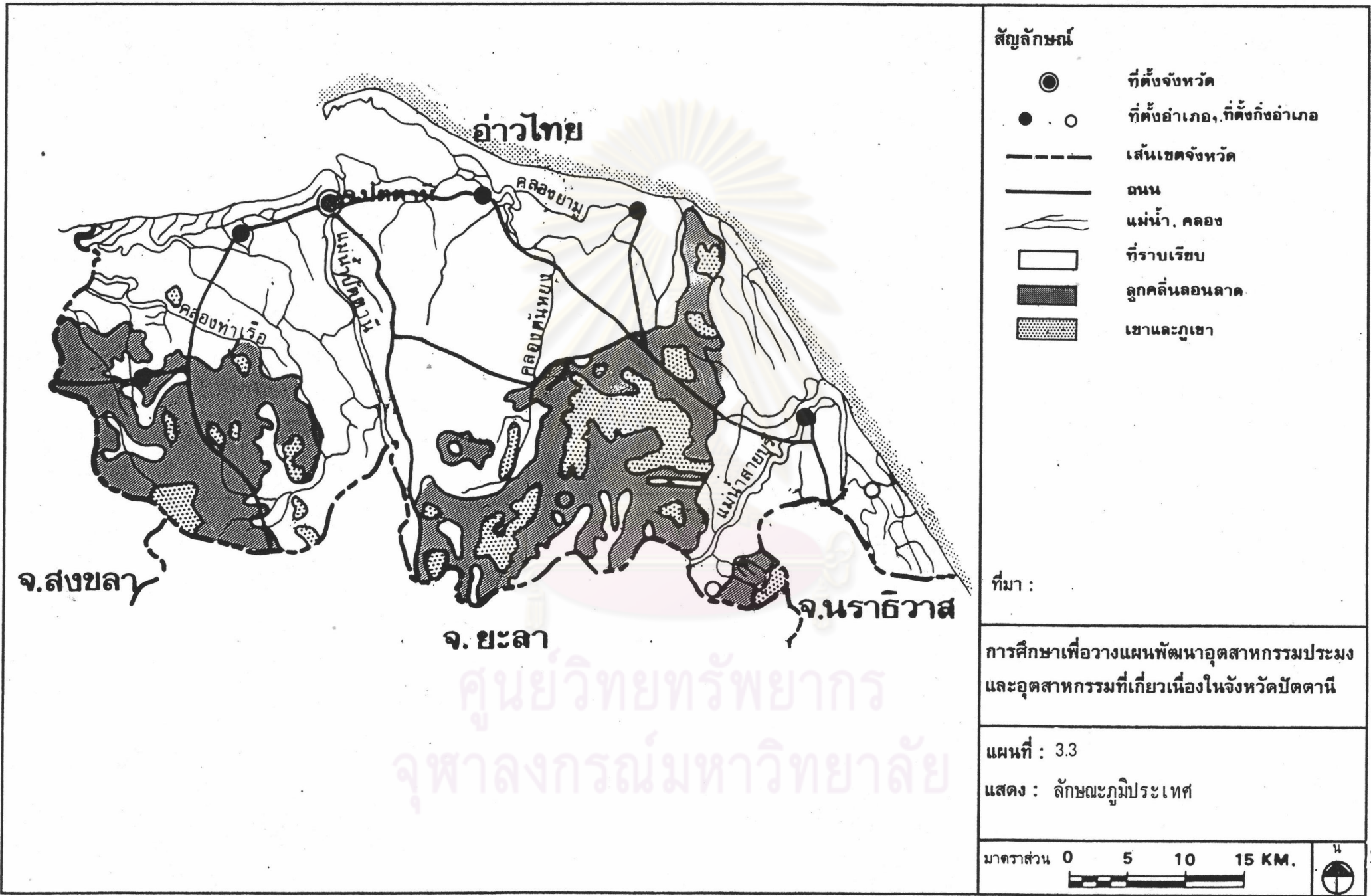
การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ : 3.2

แสดง : เขตการปกครองระดับอำเภอ

มาตราส่วน 0 5 10 15 Km.

น

สัญลักษณ์

- ที่ตั้งจังหวัด
- ○ ที่ตั้งอำเภอ, ที่ตั้งกิ่งอำเภอ
- เส้นเขตจังหวัด
- ถนน
- ~ แม่น้ำ, คลอง
- ที่ราบเรียบ
- ลูกคลื่นลอนลาด
- ▨ เขาและภูเขา

ที่มา :

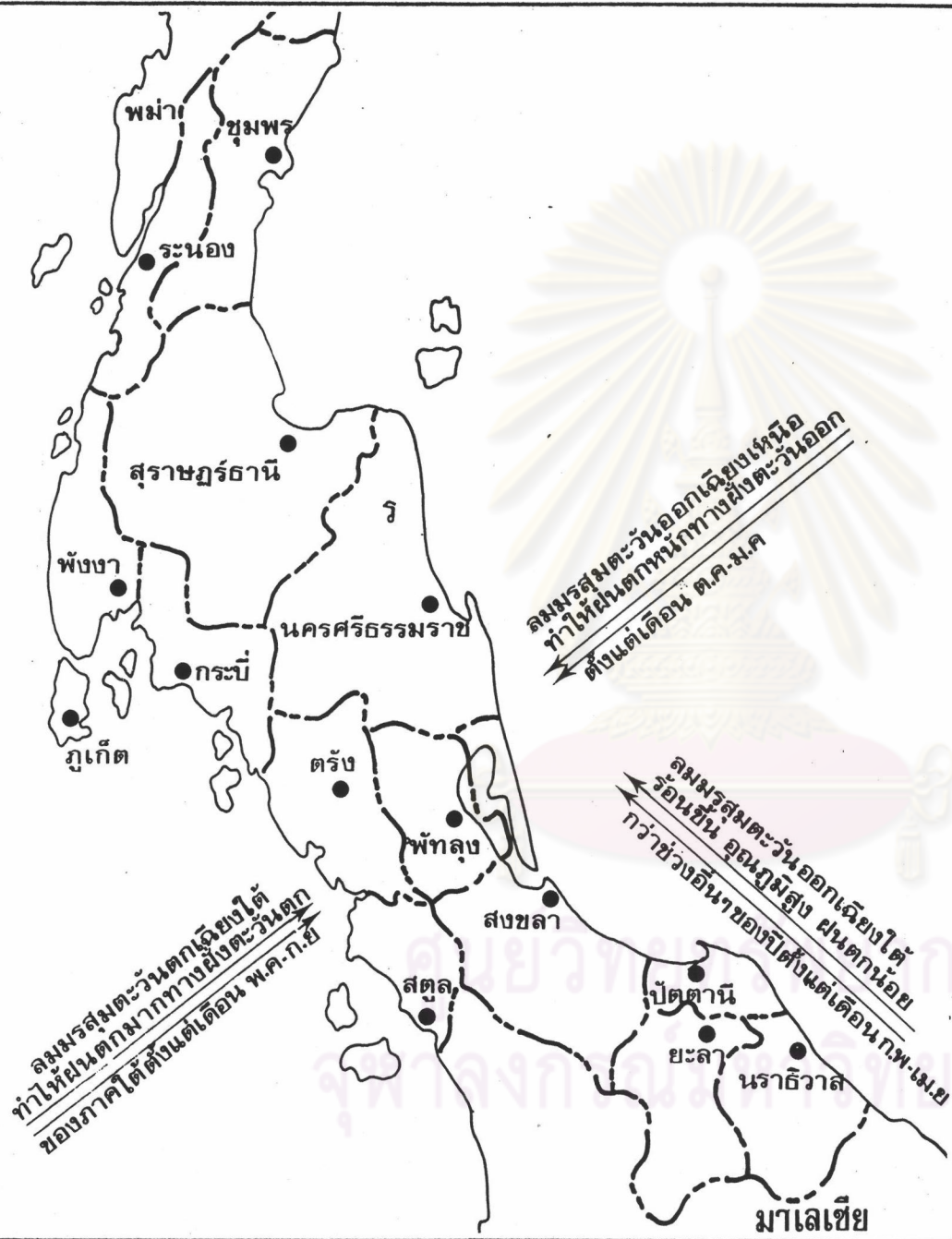
การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดบุรีรัมย์

แผนที่ : 3.3

แสดง : ลักษณะภูมิประเทศ

มาตราส่วน 0 5 10 15 KM.

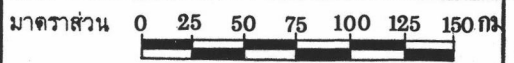
สัญลักษณ์

ที่มา :

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปัตตานี

แผนที่ : 3.4

แสดง : ลักษณะภูมิอากาศ

4. ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดปัตตานีตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้ จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งสองด้าน คือ ทั้งด้านฝั่งทะเลตะวันตกและฝั่งทะเลตะวันออกแต่จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดมาจากประเทศจีนมากกว่าลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ทั้งนี้เพราะในช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่าน ซึ่งถือว่าเป็นฤดูฝนของประเทศนั้น จังหวัดปัตตานีจะได้รับอิทธิพลของลมมรสุมนี้เพียงเล็กน้อย จึงมีปริมาณฝนตกน้อยกว่าจังหวัดที่อยู่ทางฝั่งตะวันตก เนื่องจาก มีเทือกเขาสันกาลาศรีกั้นไว้สำหรับในช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ซึ่งถือเป็นลมหนาวเพราะว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศเป็นฤดูหนาวแต่จังหวัดปัตตานีจะมีฝนตกชุกมาก เนื่องจากลมมรสุมนี้พัดผ่านอ่าวไทย นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ด้วยลมชนิดนี้เป็นลมร้อนและชื้นซึ่งพัดมาจากบริเวณความกดอากาศสูงในทะเลจีนใต้ จึงทำให้ช่วงนี้มีฝนตกน้อยกว่าระยะอื่น อุณหภูมิก็จะสูงขึ้นแต่ไม่มากนัก และมีอากาศอบอุ่นตลอดปี มีฤดูกาล 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมกราคม

5. ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

5.1 ทรัพยากรดิน

ลักษณะดินและสมรรถนะดินในจังหวัดปัตตานีนั้น กรมพัฒนาที่ดินได้จำแนกตามความเหมาะสมตามประเภทได้ดังนี้

1) สมรรถนะของดินที่มีศักยภาพสูง ลักษณะดินเป็นดินลึกเป็นดินเนื้อละเอียดหรือดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง พบในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปัตตานีและพื้นที่ราบ เหมาะสมอย่างยิ่งในการปลูกข้าวรวม ทั้งสามารถทำนาปรังได้ หากมีชลประทานในฤดูแล้งทั่วถึง เป็นลักษณะดินส่วนใหญ่ของจังหวัด ได้แก่ อําเภอเมืองปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง ปะนาเระ มายอ โคกโพธิ์ และกิ่งอําเภอไม้แก่น

2) สมรรถนะของดินที่มีศักยภาพปานกลาง ลักษณะเป็นดินเนื้อละเอียดหรือดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือค่อนข้างต่ำ พบในบริเวณพื้นที่ลาดชันเล็กน้อยถึงลาดชันปานกลาง เหมาะสมสำหรับปลูกยางพารา ไม้ผล ได้แก่ อําเภอยะรัง โคกโพธิ์ กิ่งอําเภอทุ่งยางแดง กิ่งอําเภอกะพ้อ และบางส่วนของอําเภอมายอ

3) สมรรถนะของดินที่มีศักยภาพค่อนข้างต่ำ ลักษณะเป็นดินทรายจัดมีการระบายน้ำดีเกินไป พบตามบริเวณชายหาดหรือพื้นดินเป็นทราย ได้แก่ อําเภอ

ยะหริ่ง ปะนาเระ และสายบุรี

4) สมรรถนะของดินที่มีศักยภาพต่ำ ดินมีการระบายน้ำดีเกินไป พื้นดินเป็นทรายจัด ไม่เหมาะสมปลูกพืชไร่ ยกเว้นทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ แต่อาจใช้ปลูกแตงโม สับปะรด และมะม่วงหิมพานต์ ได้แก่ อำเภอหนองจิก และกิ่งอำเภอไม้แก่น

5) สมรรถนะของดินที่มีศักยภาพต่ำมาก ลักษณะเป็นดินที่มีน้ำทะเลขังอยู่เกือบตลอดปี เป็นดินตามบริเวณที่ลุ่ม พบในสภาพบริเวณที่ลุ่มชายฝั่งทะเล ได้แก่ อำเภอหนองจิก และอำเภอยะหริ่ง

5.2 ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญที่สุดสำหรับการอุปโภค บริโภค ได้แก่ น้ำฝน และแหล่งน้ำบนดิน ได้แก่ แม่น้ำและลำคลองต่าง ๆ ซึ่งมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่และ เศรษฐกิจของประชากรในจังหวัดปัตตานี คือ

แม่ปัตตานี ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นเขตแดนไทยกับประเทศมาเลเซียในเขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผ่านอำเภอยะรัง และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมือง มีน้ำไหลตลอดปี ความยาวประมาณ 196 กิโลเมตรซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภค บริโภค การอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ผลิตพลังงานไฟฟ้า และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

แม่น้ำสายบุรี ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันกาลาคีรี ในเขตอำเภอวัง จังหวัดนราธิวาส แล้วไหลขึ้นไปทางทิศเหนือผ่านจังหวัดยะลา และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี มีน้ำไหลตลอดปี ยาวประมาณ 170 กิโลเมตร ใช้ในการอุปโภค เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม

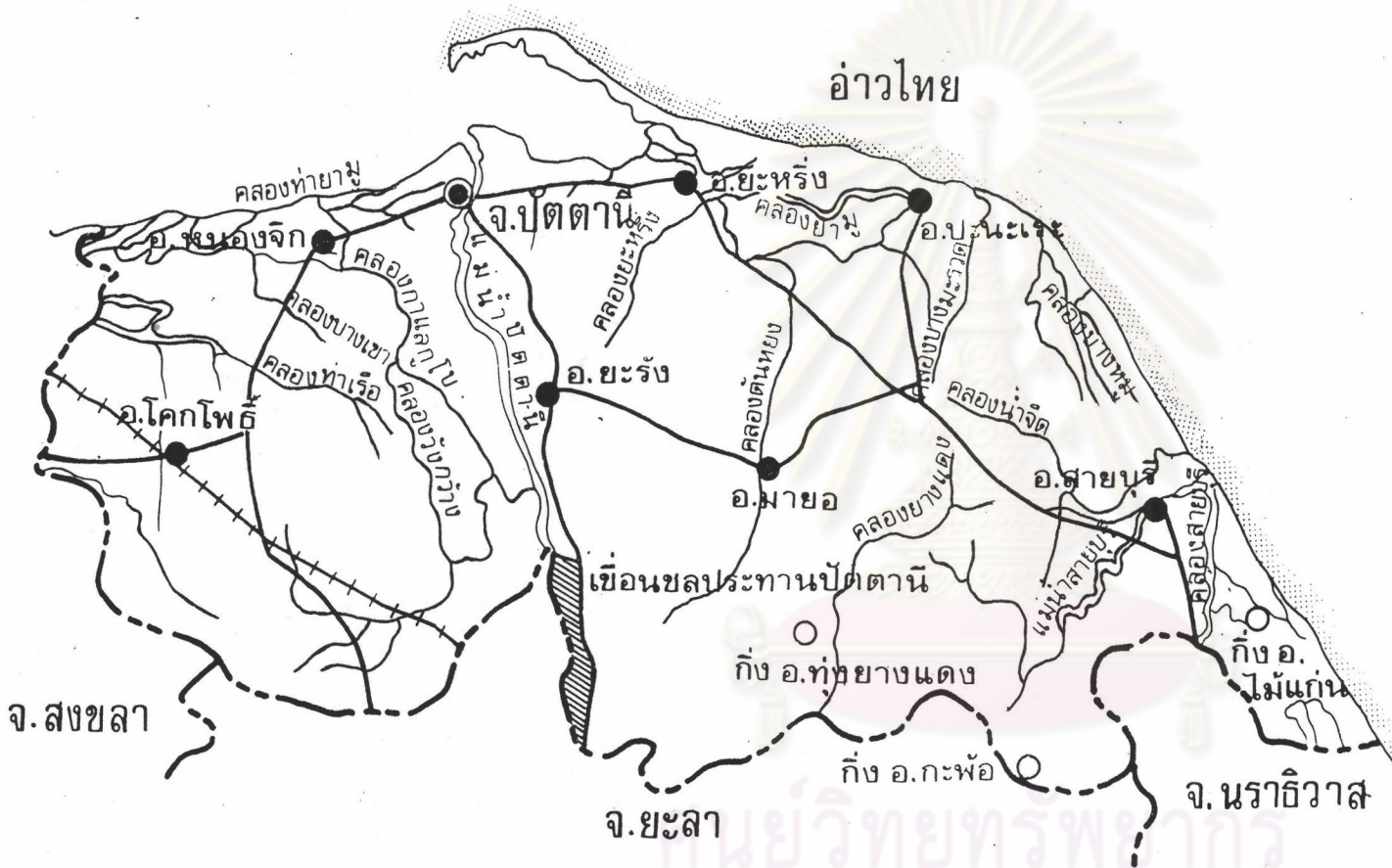
แม่น้ำยะหริ่ง ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในเขตอำเภอมายอ ไหลผ่านอำเภอยะหริ่ง ลงสู่อ่าวไทยยาวประมาณ 10 กิโลเมตร

นอกจากแม่น้ำสายต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีห้วย คลอง และหนองน้ำเล็ก ๆ อีกจำนวนมาก ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการเพาะปลูกน้อยมาก ส่วนใหญ่ นำไปใช้ด้านอุปโภคและบริโภค

5.3 ทรัพยากรป่าไม้

ป่าไม้เป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีค่ามาก ซึ่งส่งผลโดยตรงและทางอ้อมต่อสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เช่น ป่าไม้ ประมง เกษตรกรรมและสภาพแวดล้อม เนื้อที่ป่าไม้

อำเภอไทย

สัญลักษณ์

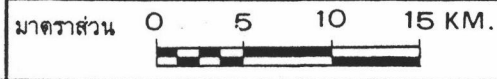
- ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ
- ที่ตั้งกิ่งอำเภอ
- เส้นเขตจังหวัด
- ถนน
- ++++ ทางรถไฟ
- ~ แม่น้ำ, ลำคลอง

ที่มา :

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมง
และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปัตตานี

แผนที่ : 3.5

แสดง : แม่น้ำและคลองสายสำคัญ

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนและชื่อป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเตรียมการสงวน และป่าสัมปทาน
ของจังหวัดปัตตานี

ลำดับที่	ชื่อป่าสงวนแห่งชาติ	อยู่ในอำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)
1	ป่าเทือกเขาเปาะนิ	ยะรัง, มายอ	10,008
2	ป่าบูเก๊ะกุง	มายอ	933
3	ป่าเขายีต๊ะ	มายอ, สายบุรี	22,500
4	ป่าบางจะมี	ยะรัง	625
5	ป่าบูเก๊ะตางอ	ยะรัง, มายอ	1,219
6	ป่าเขาใหญ่	โคกโพธิ์	24,375
7	ป่าเลนยะหรีง	ยะหรีง	6,212
8	ป่าเลนหนองจิก	หนองจิก	12,187
9	ป่าสายโถ	หนองจิก	6,750
10	ป่าไม้แก่น	สายบุรี	5,256
11	ป่าเขาคูม	ยะรัง	1,243
12	ป่ากะรุปี	สายบุรี	2,500
	รวม		93,808
	ป่าเตรียมการสงวน 4 แปลง		
1	ป่าดอนนา แปลง 1, แปลง 2	หนองจิก	4,504
2	ป่าเลนยะหรีง แปลง 2, แปลง 3	ยะหรีง	3,056
	รวม		7,560
	ป่าสัมปทาน 1 แปลง		
1	ป่าเลนยะหรีง	ยะหรีง	6,212

ของจังหวัดประกอบด้วย ป่าสงวนแห่งชาติ 12 แปลง (เนื้อที่ 93,808 ไร่) ป่าเตรียมการสงวน มี 4 แปลง (เนื้อที่ 7,560 ไร่) และป่าสัมปทาน 1 แปลง (เนื้อที่ 6,212 ไร่)

เนื้อที่ป่าไม้ในจังหวัด มีประมาณ 1.09 ล้านไร่ ถูกบุกรุกทำลาย เรื่อยมาจนถึงปี 2528 เนื้อที่ป่าถูกบุกรุกทำลายไปมากกว่าร้อยละ 90 หรือ ประมาณ 0.98 ล้านไร่ สาเหตุสำคัญ คือ ความต้องการที่ดินเพื่อการเกษตร นอกจากนี้มีป่าชายเลน ซึ่งคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติชายเลนแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางในการจําแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนไว้ ดังต่อไปนี้

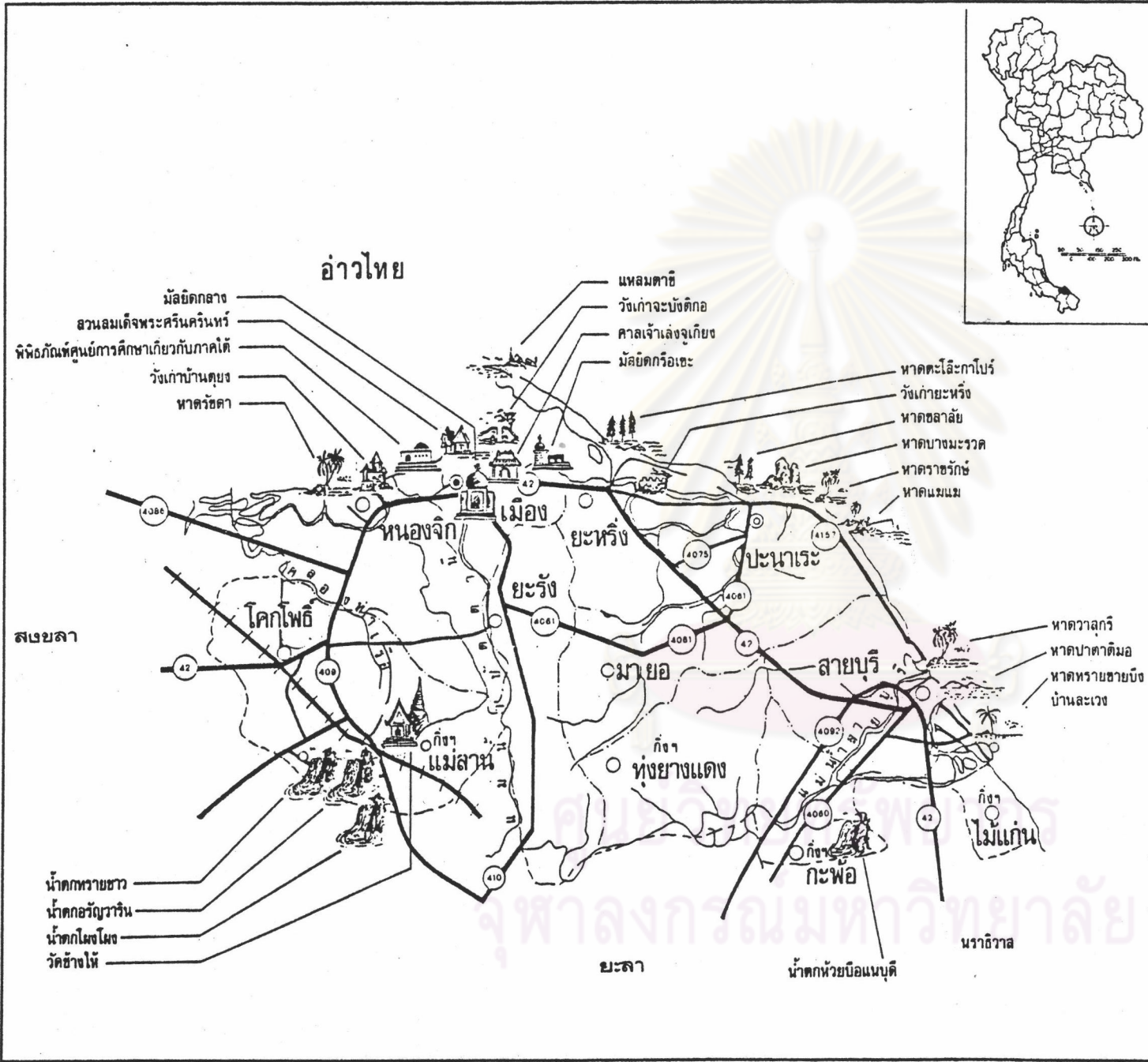
1) เขตหวงห้าม หมายถึง พื้นที่ป่าชายเลนที่ห้ามไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นอกจากจะปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศวิทยา ได้แก่ พื้นที่แหล่งรักษาพันธุ์พืชและสัตว์น้ำที่มีค่าทางเศรษฐกิจ พื้นที่แหล่งเพาะพันธุ์พืชและสัตว์น้ำ พื้นที่ที่ง่ายต่อการถูกทำลายและการพังทลายของดิน เขตอุทยานแห่งชาติ เขตวนอุทยานแหล่งท่องเที่ยว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น อยู่ในเขตอำเภอโคกโพธิ์ ยะรัง มายอ สายบุรี ยะหริ่ง และหนองจิก

2) เขตเศรษฐกิจ ก. หมายถึง พื้นที่ป่าชายเลนที่ยอมให้มีการใช้ประโยชน์เฉพาะในกิจการด้านป่าไม้เพื่อผลผลิตที่สม่ำเสมอ ตามหลักวิชาการป่าไม้ ได้แก่ พื้นที่ป่าสัมปทาน พื้นที่ป่าชายเลน นอกสัมปทานที่เหมาะสมแก่การอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นป่าชุมชน พื้นที่สวนป่าเพื่อผลผลิตด้านป่าไม้ของรัฐบาลและเอกชน อยู่ในเขตอำเภอหนองจิก และยะหริ่ง

3) เขตเศรษฐกิจ ข. หมายถึง พื้นที่ป่าชายเลนที่ยอมให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้ แต่ต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียทางด้านสิ่งแวดล้อมด้วย พื้นที่ลักษณะนี้ ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่ที่เป็นแหล่งชุมชน พื้นที่ที่เป็นแหล่งการค้า พื้นที่ที่เป็นท่าเทียบเรือ เป็นต้น ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอยะหริ่ง อำเภอเมือง ปะนาเร และหนองจิก

5.4 แหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดปัตตานีเมื่อนานอดีตเป็นจังหวัดที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นศูนย์กลางเกือบทุกด้านทางการค้าเป็นเมืองท่าที่สำคัญ ศูนย์กลางการปกครอง ศูนย์กลางทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และจากการที่ด้านตะวันออกของจังหวัด มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลในเขตอำเภอหนองจิก อำเภอเมือง และบางส่วนของอำเภอยะหริ่ง เป็นป่าชายเลนที่

สัญลักษณ์	
ที่มา :	
การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปัตตานี	
แผนที่ : 3.6	
แสดง : แหล่งท่องเที่ยว	
มาตราส่วน	น

ที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเล และตั้งแต่อำเภอยะหริ่ง ปะนาเระ สายบุรี และกิ่งอำเภอไม้แก่น เป็นชายหาดที่มีทรายขาวสะอาด เหมาะกับการท่องเที่ยวพักผ่อน เช่น หาดตะโลงกาโบร์ ในอำเภอยะหริ่ง หาดชลาลัย หาดราชรักษ์ หาดแหวนในอำเภอปะนาเระ หาดवासูกรีน อำเภอสายบุรี และหาดป่าหมื่นในกิ่งอำเภอไม้แก่น

ส่วนทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออกเฉียงใต้ รอยต่อระหว่าง จังหวัดสงขลา กับปัตตานี ในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ มีเทือกเขาสนกาลาศรีที่กั้นอยู่นั้น ก่อให้เกิด น้ำตก 3 แห่ง คือ น้ำตกทรายขาว น้ำตกโผนโผน น้ำตกอรุญญาวาริน แหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดช้างให้ ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ฮวงซุ้ยเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว มัสยิดกลางปัตตานี มัสยิดเก่ากรือเซะ สถานที่หล่อปืนภูตตานี พิพิธภัณฑิ์พระเทพญาณโมลี เมืองโบราณยะรัง (สังกัสกะ) และศูนย์ศิลป-วัฒนธรรมภาคใต้ (ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี)

แหล่งท่องเที่ยวงานประเพณีและกีฬาที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว งานเทศกาลชักพระ งานเทศกาลฮารีรายอ การแข่งขันกีฬาตกปลา เป็นต้น

ของที่ระลึกที่สำคัญ ได้แก่ ปลาหมึกตากแห้งจากอำเภอปะนาเระ และสายบุรี ลูกหยีจากอำเภอยะรัง น้ำมันจากอำเภอสายบุรี ปะนาเระ กิ่งอำเภอไม้แก่น เรือกอและขนาดเล็ก และผลิตภัณฑ์กระจูดจากอำเภอสายบุรี ผ้าบาติกอำเภอเมืองปัตตานี นอกจากนี้ยังมีแหล่ง เพาะพันธุ์นกเขาชวาที่มีชื่อเสียงอีกด้วย

จากแหล่งท่องเที่ยวข้างต้น จะเห็นว่าจังหวัดปัตตานีมีศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาได้อีกมาก จังหวัดมีนโยบายเน้นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ จังหวัด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยสำนักงานประเพณีแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว วัดช้างให้ เชื่อมโยงเข้ากับการพัฒนาเมืองโบราณ อำเภอยะรัง พิพิธภัณฑิ์พระเทพญาณโมลี โดยให้ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ แนะนำเมืองโบราณโดยการจัดโครงการโบราณคดีสัญจรย้อนรอยอดีตปัตตานีขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวภายในจังหวัดให้ครบวงจรได้ โดยจัดสถานบริการ ด้านที่พัก โรงแรม ตลอดจนร้านค้า อาหารที่สำคัญ คือ อาหารทะเล บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ให้เกิดค่านิยมว่า ถ้ามาปัตตานีโดยไม่เบนมัสการหลวงพ่อกวด (วัดช้างให้) ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว มัสยิดกลาง แล้วก็เหมือนไม่ได้อมาปัตตานี ต่อไป ควรประชาสัมพันธ์ด้านอาหารทะเลเข้าไปด้วย จะทำให้การท่องเที่ยวน่าสนาใจขึ้นและยังเป็น

การพัฒนาเศรษฐกิจของปัตตานีที่ถูกทิศทางและเหมาะสม โดยใช้อุตสาหกรรมประมงและการแปรรูปที่เกิดขึ้นอีกด้วย

การไร่ที่ดินในจังหวัดปัตตานี

ในปี 2534 กรมพัฒนาที่ดินได้ จำแนกลักษณะการไร่ประโยชน์ที่ดินจังหวัดปัตตานีจากเนื้อที่ทั้งหมด 1,212,722 ไร่ ไร่เป็นที่ย่อยอาศัยปลูกสร้างอาคาร 37,004 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.05 ของพื้นที่ทั้งหมด สำหรับเนื้อที่ที่ไร่สำหรับการเกษตร 686,926 ไร่ นั้นคิดเป็นร้อยละ 56.64 ของพื้นที่ทั้งหมด แยกเป็นพื้นที่ทำนนาน 217,226 ไร่ และทำไร่ 3,762 ไร่ ซึ่งเมื่อคิดเทียบจากเนื้อที่ทั้งหมดเกษตรไร่เนื้อที่ทำนนานร้อยละ 17.91 และทำไร่ร้อยละ 0.31 ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตอนกลางของจังหวัดในเขตอำเภอโคกโพธิ์หนองจิก เมืองปัตตานี ยะรัง ยะหริ่ง มายอ และปะนาเระ อยู่ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำปัตตานี ซึ่งมีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวมากที่สุด และยังสามารถเพาะปลูกพืชไร่หรือพืชเศรษฐกิจอายุสั้น สลับกับการทำนาได้ตลอดทั้งปี สำหรับเนื้อที่การเกษตรทำไร่เพื่อการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นมีอยู่ 389,526 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 32.11 ของพื้นที่ทั้งหมดนั้นสามารถปลูกยางพาราได้ ในพื้นที่ทางด้านใต้ และ ด้านตะวันออกของปัตตานีในเขตอำเภอโคกโพธิ์ ยะรัง มายอ สายบุรี ปะนาเระ กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง และกิ่งอำเภอกะพ้อ เขตปลูกมะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ ส่วนใหญ่อยู่ตามชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลและพื้นที่ชายในทุกอเภอที่มีชายฝั่ง นอกจากนี้ยังมีไม้ผล เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง ส้ม จะกระจายทั้งพื้นที่จังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่นอากอเภอยะรัง หนองจิก ปะนาเระ สายบุรี และกิ่งอำเภอกะพ้อ มีพื้นที่ทำสวนผักและไม้ดอก 1,874 ไร่ อยู่พื้นที่บางส่วนของอเภอเมือง ยะรัง ยะหริ่ง หนองจิก และมายอ พื้นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ซึ่งมีอยู่ 4,200 ไร่ อยู่ในเขตกิ่งอำเภอทุ่งยางแดง บางส่วนของอเภอโคกโพธิ์ ยะรัง และสายบุรี เป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า 31,567 ไร่ ส่วนอื่น ๆ 1,767 ไร่ นอกจากนี้เป็นเนื้อที่ป่าไม้ 29,531 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอเภอโคกโพธิ์ มายอ ปะนาเระ และป่าชายเลนจะมีอยู่ในเขตอเภอหนองจิก ป่าชายเลนจะมีอยู่ในอเภอหนองจิก อเภอยะหริ่ง อเภอเมืองปัตตานี อเภอปะนาเระ และอเภอสายบุรี นอกจากนี้มีการไร่ที่ดินประเภทนาเกลือประมาณ 2,500 ไร่ ในเขตอเภอเมืองปัตตานี สำหรับพื้นที่ปลูกสร้างอาคารนั้นจะเห็นชัดว่า กระจายตัวอยู่ทั่วไปของ

จังหวัดโดยเฉพาะทางตอนกลางของจังหวัด ซึ่งงานปัจจุบันจากการสำรวจภาคสนามพบว่า มีการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ประเภทตึกแถวพาณิชย์ ทาวน์เฮาส์ เป็นต้น เกิดขึ้นมากมายตามถนนสาย เศรษฐกิจสำคัญ ๆ ภายใต้อาเภอเมือง

ลักษณะการขยายตัวของชุมชนเมือง

การขยายตัวของชุมชนเมืองในปัตตานี พิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ จะเลือกบริเวณที่ดอนเพราะสะดวกต่อการลงทุนและการพัฒนา เส้นทางคมนาคมมีความสะดวกในการเข้าถึง โครงข่ายการให้บริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงประชากรที่มีการขยายตัวก่อให้เกิดความต้องการกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นส่งผลถึงการขยายตัวด้านการใช้ที่ดินและโครงการพัฒนาของรัฐบาล ย่อมเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของชุมชนเป็นและจากปัจจัยดังกล่าวพบว่า แนวโน้มการขยายตัวของการใช้ที่ดินชุมชนหลัก คือ การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม ดังนี้

- ทิศทางการขยายตัวของที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ตามบริเวณถนนปากน้ำ โรงเหล้าสาย ข. เจริญประดิษฐ์ และพระยาเมือง ทางฝั่งตะวันตก และตามบริเวณถนนนาเกลือ และยะรังทางฝั่งตะวันออก
- ทิศทางการขยายตัวของพาณิชยกรรม บริเวณฝั่งตะวันออกได้แก่ บริเวณถนนยะรังและทางฝั่งตะวันตกบริเวณถนนมะกรูดและ เจริญประดิษฐ์
- ทิศทางการขยายตัวของอุตสาหกรรม บริเวณถนนนาเกลือและรามโกมุท ทางฝั่งตะวันออก

ส่วนการใช้ที่ดินชุมชนในเขตอำเภอต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวบริเวณย่านการค้าที่สำคัญ ๆ ในแต่ละอำเภอเป็นสำคัญ และการใช้ที่ดินในจังหวัดปัตตานี ยังขาดการจัดระเบียบการใช้ที่ดิน ซึ่งนอกจากจะมีการใช้ที่ดินโดยทั่วไปแล้วยังมีการใช้ที่ดินที่แตกต่างกันไปของกลุ่มประชากร เช่น มุสลิม เป็นต้น ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีความต้องการในการใช้ที่ดินแตกต่างกัน ทว่าที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวางแผนและการจัดรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อสามารถแก้ปัญหาของชุมชนเมืองได้ดียิ่งขึ้น

โครงสร้างพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี

1. ระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิตสู่ผู้บริโภคหรือตลาดนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อการผลิตและระบบเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในจังหวัดปัตตานีอีกด้วย สามารถวิเคราะห์การคมนาคมขนส่งโดยรวมของการคมนาคมของภาคใต้ ที่สามารถเชื่อมโยงติดต่อกันได้ทุกจังหวัด ทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ โดยเส้นทางสำคัญที่ใช้มากที่สุด คือ เส้นทางบก ไม่ว่าจะเป็นทางถนนหรือรถไฟ เพราะสามารถเชื่อมระหว่างชุมชนได้ทุกพื้นที่ เส้นทางคมนาคมสำคัญได้แก่

1) เส้นทางถนน เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของภาคใต้ ดังนั้น เส้นทางถนนจึงมีลักษณะที่ทอดยาวเป็นแนวจากเหนือลงมาได้ โดยทางฝั่งตะวันออกมีความหนาแน่นของถนนมากกว่าฝั่งตะวันตก เส้นทางถนนที่ลงสู่ภาคใต้จะเริ่มแยกออกเป็น 2 แนวคือ แนวเลียบบฝั่งตะวันออก และเลียบบฝั่งตะวันตก ตั้งแต่ชุมพรลงมา และจะมีถนนเชื่อมต่อระหว่างแนวทั้งสองเป็นระยะ ไปจนถึงแนวชายแดนประเทศมาเลเซีย ทางหลวงแผ่นดินเป็นถนนที่มีมาตรฐานดีที่สุด ตัดผ่านชุมชนเมือง เกือบทุกแห่ง เส้นทางหลวงที่สำคัญ ได้แก่

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เป็นเส้นทางสายหลักที่เข้าสู่ภาคใต้ โดยมีเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดนครปฐม แล้วเลียบบชายฝั่งด้านตะวันออกไปจนถึงชุมพร และวกออกมาเลียบบฝั่งตะวันตกแทน ผ่านระนอง แยกเข้าภูเก็ต และตรงจากนั้นจะวกกลับไปทางชายฝั่งตะวันออก ผ่านพัทลุง สงขลา และไปเชื่อมต่อกับแนวถนนของมาเลเซียที่อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา ปัจจุบันมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (สายธนบุรี-ปากท่อ) เป็นเส้นทางที่ย่นระยะทางจากกรุงเทพฯ ไปสู่ภาคใต้ และมีโครงการขยายเส้นทางเป็น ถนน 4 ช่องทางตลอดสายทั่วภาคใต้อีกด้วย

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 เป็นถนนเลียบบฝั่งทะเลตะวันออกตอนใน เริ่มต้นจากชุมพร ผ่านสุราษฎร์ธานี แล้วเชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่พัทลุง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 ของภาคเชื่อมต่อระหว่างชุมชนด้านฝั่งตะวันออกตอนนอก จากสุราษฎร์ธานี แล้วไปเชื่อมต่อกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4013 4017 และ 4083 ไปสู่จังหวัดสงขลา ต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 407 ถึง อำเภอหาดใหญ่

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มต้นที่บ้านคลองแงะ (อำเภอสะเตาะ) ผ่านอำเภอนาทวี อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอสายบุรี นราธิวาส และไปเชื่อมต่อกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1084 ผ่านอำเภอตากใบ สาย 4057 เข้าอำเภอสู่หงโกลก และเชื่อมต่อกับแนวถนนของประเทศมาเลเซีย ที่อำเภอแว้ง

นอกจากนี้ยังมีทางหลวงสายสำคัญอื่น ๆ เช่น

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 402 เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่บ้านโคกกलय จังหวัดพังงา ไปสิ้นสุดที่จังหวัดภูเก็ต

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 403 และ 404 เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่จังหวัดตรัง ไปสิ้นสุดที่อำเภอกันตัง และอำเภอปะเหลียน ตามลำดับ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 406 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ที่อำเภอรัตภูมิ สิ้นสุดที่จังหวัดสตูล

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 ต่อจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ที่อำเภอรัตภูมิ ผ่านอำเภอหาดใหญ่ ถึงอำเภอจะนะ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 408 เริ่มต้นที่จังหวัดสงขลาไปสิ้นสุดที่อำเภอนาทวี

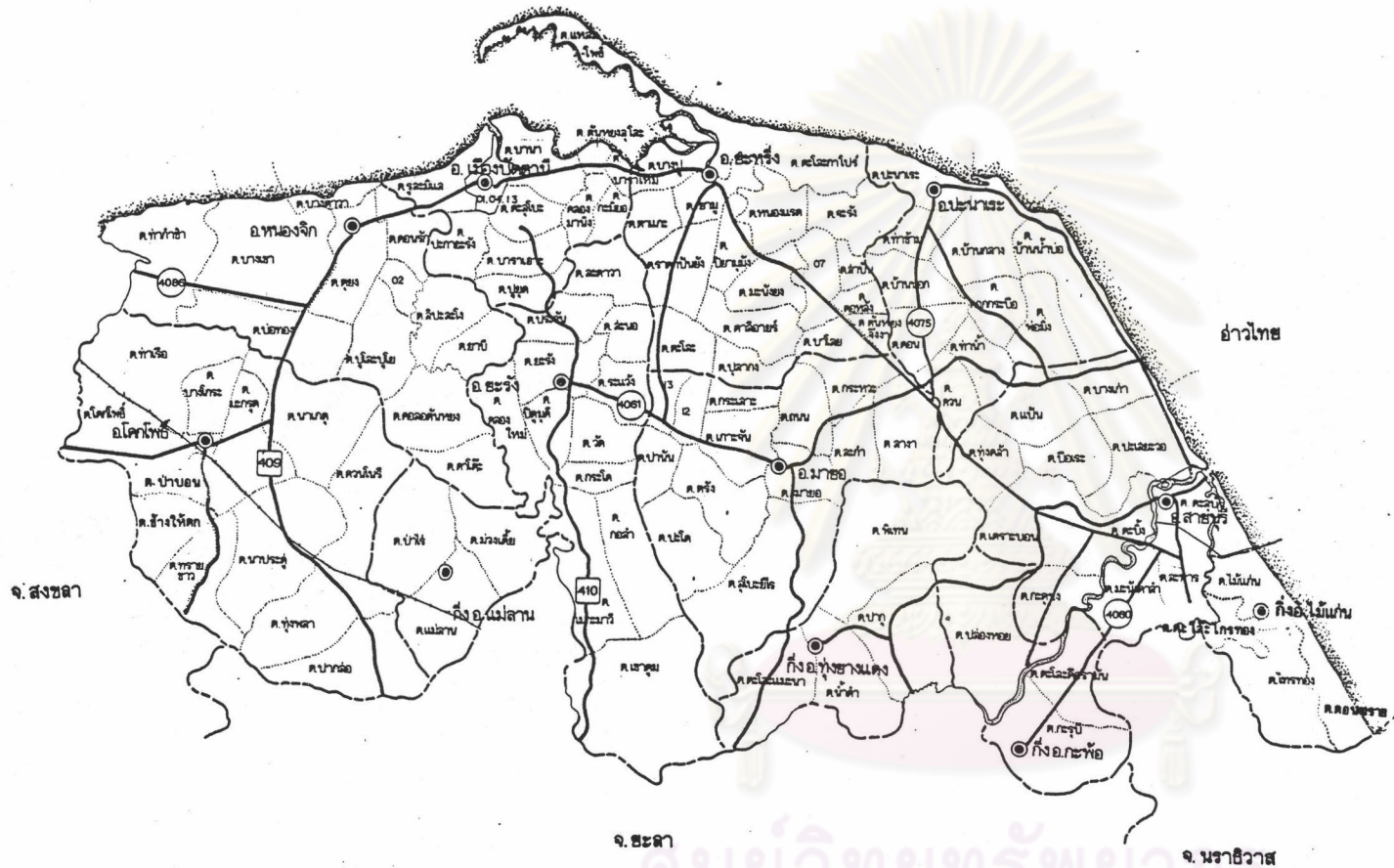
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 409 เชื่อมระหว่างจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 ที่จังหวัดปัตตานี ผ่านยะลาไปสิ้นสุดที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

จะเห็นว่า ในภาคใต้โครงข่ายคมนาคมทางบกสามารถติดต่อได้อย่างทั่วถึงและมีความสะดวกมาก ซึ่งแสดงถึง ศักยภาพของการคมนาคมที่เชื่อมโยงกันระหว่าง อำเภอ-จังหวัด-กรุงเทพฯ เป็นต้น สำหรับเส้นทางคมนาคมในจังหวัดปัตตานีนั้น สามารถติดต่อกันได้โดยสะดวกทั้งชุมชนปัตตานีและพื้นที่ใกล้เคียงเช่นกัน โดยทางรถยนต์มีเส้นทางต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ

1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 ตอนโคกโพธิ์-ปัตตานี ไปทางด้านตะวันตกไปท่าอากาศยานปัตตานี (สนามบินบ่อทอง) 15 กิโลเมตร ทางด้านตะวันออกไปอำเภอสายบุรี 45 กิโลเมตร ไปจังหวัดนราธิวาส 96 กิโลเมตร

สัญลักษณ์

ตำบลในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี
 01 ต.ตะนาวศรี 04 ต.ชะบั้งลิ้ง
 13 ต.อานามะรุ
 ตำบลในเขตอำเภอหนองจิก
 02 ต.เกาะปะตา

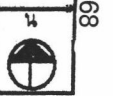
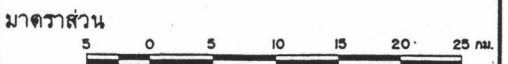
ตำบลในเขตอำเภอยะหริ่ง
 07 ต.คันหยงจาลอ
 ตำบลในเขตอำเภอบาเจาะ
 12 ต.สากอไค้ 13 ต.สากอบน

ที่มา :

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมง
 และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปัตตานี

แผนที่ : 3.8

แสดง : โครงข่ายคมนาคมขนส่งทางบก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 ไปอำเภอยะรัง 15 กิโลเมตร ไปจังหวัดยะลา 38 กิโลเมตร

3) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4210 เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าจากท่าเรือและเขตอุตสาหกรรมออกสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42

4) ถนน ซอย ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ซึ่งอยู่ในเขตผังเมืองรวมกว่า 100 สาย ทำให้การติดต่อไปมาภายในชุมชนได้สะดวกและรวดเร็วถนนที่สำคัญ เช่น ถนนหนองจิก ถนนเดชา ถนนพิพิธ ถนนอุดมวิถิ ถนนรามโกมุท ถนนยะรัง ถนนกะลาพอ ถนนปากน้ำ ถนนเจริญประดิษฐ์ ถนนมะกรูด ฯลฯ ถนนเหล่านี้มีความสำคัญทางด้านธุรกิจการค้าและบริการ ตลอดจนเป็นที่ตั้งของหน่วยราชการและสถาบันอื่น ๆ ที่สำคัญหลายแห่ง ตารางที่ 3.2 แสดงเส้นทางคมนาคมที่สำคัญภายในจังหวัดปัตตานี

ทางหลวงแผ่นดิน/จังหวัด	จุดเริ่มต้น	จุดปลายทาง	เส้นทางที่ผ่าน
1. หมายเลข 42	อำเภอโคกโพธิ์	อำเภอสายบุรี	เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401, 4085, 4086 และ 4061
2. หมายเลข 410	อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี	อำเภอยะรัง	แยกเข้าสู่อำเภอมายอ ด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4061
3. หมายเลข 4061	อำเภอยะรัง	อำเภอบานาระ	อำเภอมายอ อำเภอยะหริ่ง ตัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 ที่บ้านปาลัส อำเภอบานาระ
4. หมายเลข 4075	ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 42	บ้านหัวคลอง อำเภอบานาระ	เชื่อมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 กับหมายเลข 4061
5. หมายเลข 4086	อำเภอหนองจิก	อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี	เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 เข้าสู่เทศบาลเมืองปัตตานี

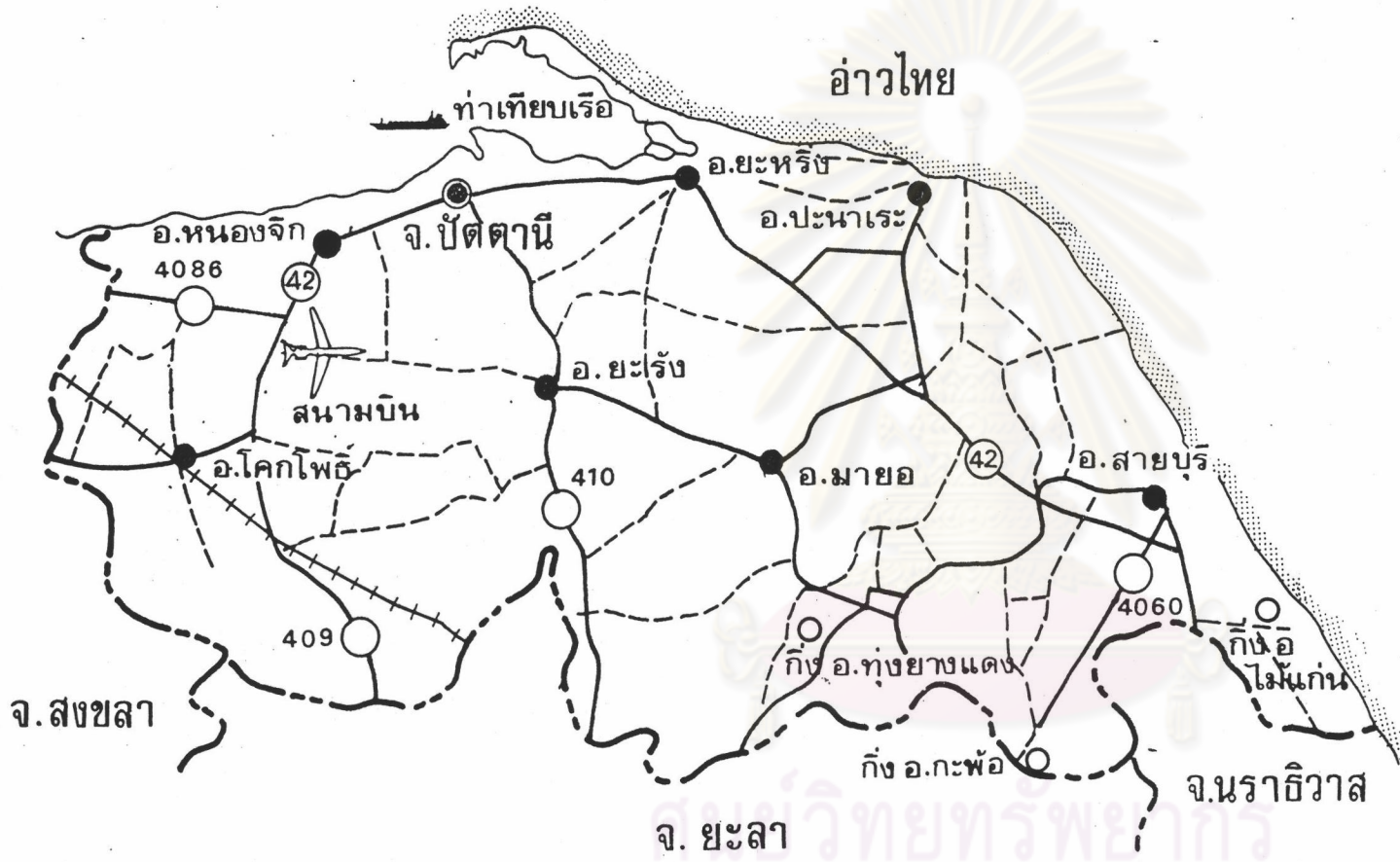

เส้นทางคมนาคมที่สำคัญภายในจังหวัดปัตตานี ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกัน
อย่างทั่วถึง และ ทำให้ระบบการคมนาคมขนส่งภายในจังหวัดมีประสิทธิภาพ เช่น การขนส่ง
สินค้าสดวันน้ำ ซึ่งต้องใช้ความเร็วในการขนส่งไปยังปลายทางต่างจังหวัดหรือโรงงาน
แปรรูปภายในจังหวัดก็ตาม ถึงแม้ว่า จะมีวิสาหกิจสมัยาหมัช่วยในเรื่องของห้อง เย็นก็ตาม
แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ถึงความสะดวกเร็วในการขนถ่ายสินค้าถึงจุดหมายตามต้องการ
ในระยะ เวลาที่สั้นขึ้นย่อมดีกว่า เพราะหากตัดค่าใช้จ่ายและลดระยะเวลาที่ต้อง เสียไปได้
ย่อมส่งผลดีต่อระบบ เศรษฐกิจการลงทุนของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังจะ เห็นถึงระบบ
คมนาคมทางบกระหว่างจังหวัดปัตตานีกับจังหวัดใกล้เคียงและกรุงเทพฯได้เป็นอย่างดี นอก
จากนี้เส้นทางคมนาคมของพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ยังสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัด
อื่นในภาคใต้และประเทศมาเลเซีย จึงทำให้สะดวกในการติดต่อค้าขายกับประเทศมาเลเซีย

2) เส้นทางรถไฟ เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญของภาคใต้ และเป็น
เส้นทางรถไฟที่ยาวที่สุดของประเทศไทย เริ่มจากกรุงเทพมหานคร ผ่านนครปฐม เริ่มเข้า
สู่ภาคใต้ที่จังหวัดชุมพร ผ่านสุราษฎร์ธานี มีทางแยกจากอำเภอพนมไปอำเภอทุ่งสง จาก
ชุมพรทางทุ่งสงมีทางแยกออกเป็น 3 สาย สายที่หนึ่ง ขึ้นไปอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
สายที่สองแยกไปจังหวัดตรัง และสายที่ 3 แยกไปอำเภอหาดใหญ่จากหาดใหญ่แยกออกเป็น
อีก 2 สาย สายหนึ่งไปอำเภอสะเดา ปาดังเบซาร์ และมีเส้นทางต่อเข้าไปในประเทศ
มาเลเซียได้จนถึงปัตเตอร์เวท อีกสายหนึ่งลงไปยะลา สิ้นสุดที่อำเภอสุโงโกลก และต่อ
เข้าประเทศมาเลเซีย สำหรับในจังหวัดปัตตานีนั้น เส้นทางรถไฟผ่านที่อำเภอโคกโพธิ์
(สถานีโคกโพธิ์) และตำบลประคู้ (สถานีนาประคู้) ซึ่งห่างจากตัวอำเภอเมืองปัตตานี
ประมาณ 25-27 กิโลเมตร

3) ทางอากาศ เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของภาคใต้ที่แคบยาวอยู่ห่างไกล
จากภาคอื่น ๆ และกรุงเทพมหานคร ทำให้ภาคใต้เป็นภาคที่มีโครงข่ายการคมนาคมทาง
อากาศที่ดีที่สุดของประเทศ โดยมีสนามบินพาณิชย์กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ถึง 6 แห่ง ตั้งอยู่ที่
สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต หาดใหญ่ ตรัง ปัตตานี และ นราธิวาส ในจำนวนเหล่านี้ สนามบินที่
สำคัญซึ่งทำหน้าที่เป็นจุดแวะสำหรับการเดินทางระหว่างภาค ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพฯ
-ภาคใต้กับประเทศมาเลเซีย ได้แก่ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และหาดใหญ่ โดยเฉพาะหาดใหญ่
นับเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางอากาศที่สำคัญที่สุดของภาคใต้ สำหรับจังหวัดปัตตานี
มีสนามบินพาณิชย์ 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก ห่างจากตัวเมืองประมาณ 15

อำเภอไทย

สัญลักษณ์

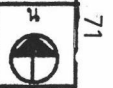
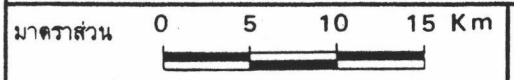
- ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ, กิ่งอำเภอ
- เขตจังหวัด
- ทางหลวง ถนนลาดยาง
- ถนนพื้นอ่อน
- ทางรถไฟ
- ท่าเทียบเรือ
- สนามบิน

ที่มา :

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในจังหวัดปัตตานี

แผนที่ : 3.9

แสดง : เส้นทางคมนาคมและการขนส่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.5 เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมและรายได้ต่อหัวประชากรของจังหวัดต่าง ๆ
ภาคใต้ ปี พ.ศ. 2534

จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		รายได้ต่อหัวประชากร	
	ล้านบาท	ลำดับที่	บาท	ลำดับที่
สงขลา	32,520.86	1	31,093	5
นครศรีธรรมราช	28,089.10	2	20,926	11
สุราษฎร์ธานี	23,484.88	3	31,442	4
ภูเก็ต	13,368.07	4	87,038	1
ตรัง	11,228.98	5	21,765	10
นราธิวาส	11,023.16	6	20,327	12
ชุมพร	10,545.43	7	29,506	7
ปัตตานี	10,500.47	8	20,394	13
กระบี่	9,580.44	9	30,301	6
ยะลา	8,957.21	10	25,662	8
ระนอง	8,495.66	11	55,632	2
พังงา	7,936.38	12	37,171	3
พัทลุง	7,027.40	13	16,228	14
สตูล	5,110.58	14	23,096	9
ภาคใต้	185,868.63	-	27,084	-

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กิโลเมตร อยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 รับส่งผู้โดยสารและขนถ่ายพัสดุไปรษณีย์ภัณฑ์ โดยบริษัทการบินไทย จำกัด ใช้เครื่องบินแบบ ART 42 มีกำหนดสัปดาห์ละ 2 เที่ยวบิน คือ วันอังคารและวันเสาร์ แต่ปัจจุบันหยุดทำการเป็นการชั่วคราว

4) ท่าเรือ เส้นทางน้ำเป็นเส้นทางคมนาคมที่ใช้กันมานาน ทั้งนี้เพราะเกือบทุกจังหวัดในภาคใต้มีพื้นที่ติดกับทะเล (ยกเว้นจังหวัดยะลา) ในปัจจุบันภาคใต้มีท่าเทียบเรือชายฝั่งและท่าเทียบเรือประมงรวมกันเป็นจำนวนถึง 14 แห่ง ใช้ประโยชน์ในการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารระหว่างจังหวัดภายในภาคกับกรุงเทพมหานครและกับต่างประเทศ สินค้าที่นำเข้ามาก คือ น้ำมันเชื้อเพลิง เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และเครื่องไฟฟ้า และอาหารแห้งต่าง ๆ ส่วนสินค้าที่ส่งออกมาก คือ สินแร่ ผลิตภัณฑ์จากไม้ ยาง และผลิตภัณฑ์จากยางพารา เป็นต้น ท่าเทียบเรือที่มีความสำคัญโดยมีปริมาณสินค้าขึ้น-ลงมาก ได้แก่ สงขลา ภูเก็ต บ้านดอน ปากพั่น ปัตตานี และกันตัง ปัจจุบันท่าเรือปัตตานี และ กันตัง มีบทบาทสำคัญมากต่อการส่งยางพาราออกไปยังต่างประเทศ

การคมนาคมทำน้ำในจังหวัดปัตตานีนั้นส่วนใหญ่จะใช้ในการขนส่งกิจการประมง โดยมีท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ ท่าเทียบเรือชายฝั่งขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งในเอกชนเข้าดำเนินการและท่าเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลา บริเวณปากแม่น้ำปัตตานี ซึ่งใช้ขนถ่ายผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและสินค้าบางส่วน

2. ประปา

มีการจัดบริการระบบน้ำประปาให้แก่ประชาชน รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง อยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 2 แห่ง (เป็นของเทศบาลเมืองปัตตานี 1 แห่ง และของการประปาภูมิภาค 1 แห่ง) สุขาภิบาล 8 แห่ง ประชาชนบท 2 แห่ง และระบบประปาหมู่บ้านตามโครงการพัฒนาชนบทอีกเป็นจำนวนมาก และเมื่อปี พ.ศ.2535 เทศบาลเมืองปัตตานีและจังหวัดปัตตานีได้เสนอโครงการปรับปรุงระบบประปาปากน้ำขึ้น ผ่านคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังเสนอเป็นส่วนหนึ่งของแผนเขตเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ สามารถให้บริการน้ำประปาที่มีคุณภาพแก่ประชาชน ได้วันละ 19,920 ลูกบาศก์เมตร/วัน รวมทั้งสามารถให้บริการแก่ประชาชนที่เทศบาลจะขยายเขตอีก 32 ตารางกิโลเมตร ซึ่งรวมถึงเขตอุตสาหกรรมปัตตานีอีกด้วย

3. ไฟฟ้า

สถานีไฟฟ้าย่อยที่จ่ายกระแสไฟฟ้าให้จังหวัดปัตตานีมี 1 แห่งคือ สถานีไฟฟ้าย่อยปัตตานี ตั้งอยู่ที่ตำบลตะลุโยะ อำเภอเมืองปัตตานี สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าได้ถึง 40,000 กิโลวัตต์ แต่ปัจจุบันจังหวัดใช้ไฟฟ้าเพียงร้อยละ 50 เท่านั้น ทางด้านความมั่นคงของกระแสไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้จัดสร้างสายส่งจากอำเภอหาดใหญ่ และยังมีแผนงานที่จะติดตั้งหม้อแปลงไฟเพิ่มเติมที่สถานีไฟฟ้าย่อยปัตตานีอีก เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพทดแทนเมื่อวงจรเสีย ซึ่งงานปัจจุบันปัญหาที่สำคัญคือ ไฟฟ้ากระพริบบ่อย เนื่องจากจังหวัดปัตตานีอยู่ติดทะเลถูกมลภาวะคือขี้เกลือจับสายไฟและลูกถ้วย โดยเฉพาะในฤดูแล้ง

สำหรับในเขตอุตสาหกรรมปัตตานี การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้เพิ่มวงจรไฟฟ้าขึ้นอีก 1 วงจร ซึ่งจะทําให้สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าให้โรงงานในเขตอุตสาหกรรมปัตตานีได้เพิ่มขึ้นถึง 20,000 กิโลวัตต์ ปัจจุบันมีการใช้กระแสไฟฟ้าประมาณ 8,000 กิโลวัตต์ ในเขตอุตสาหกรรม

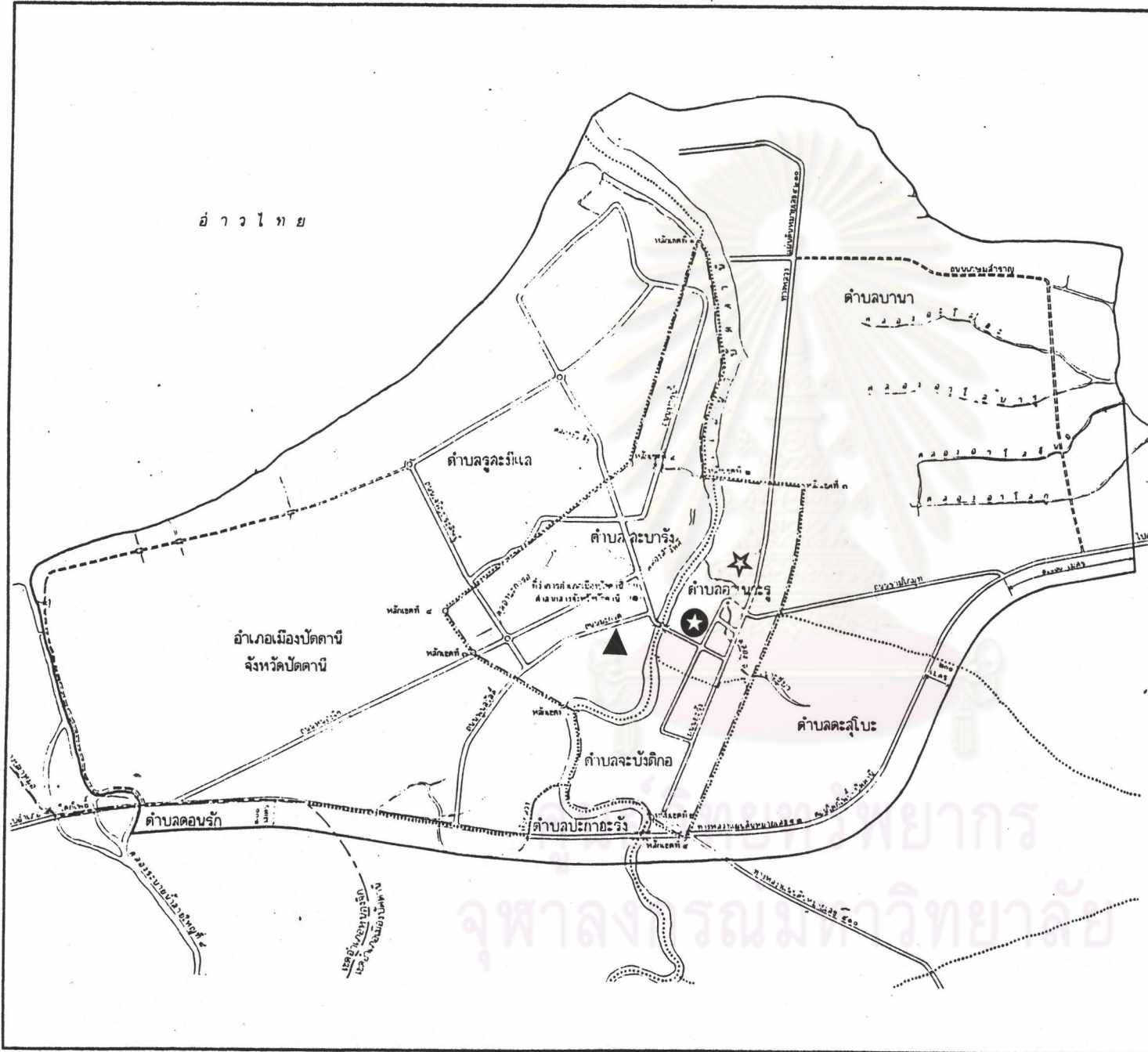
4. ท่าเทียบเรือ

จังหวัดปัตตานี มีท่าเทียบเรือที่สำคัญ 2 ท่า คือ ท่าเทียบเรือขององค์การสะพานปลา และท่าเทียบเรือชายฝั่งปัตตานี ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี ให้บริษัทพัฒนาการประมงปัตตานี จำกัด เช่า และ ท่าเทียบเรือชายฝั่ง สำหรับเรือขนาด 1,000 ตันกรอส มีกอดังสินค้าและลานพักสินค้า 4,400 ตารางเมตร

5. ตลาด

สินค้าเศรษฐกิจที่ทํารายได้หลักให้แก่จังหวัดปัตตานีที่สำคัญ ได้แก่ สัตว์น้ำ ยางพารา และมะพร้าว ศูนย์กลางแหล่งธุรกิจการค้าที่สำคัญของจังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี มีทั้งทางด้านการศึกษา การประมง การอุตสาหกรรม และกิจการขนส่ง เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่อำเภอเมืองปัตตานีเป็นศูนย์กลางของแหล่งธุรกิจ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ท่าเรือที่เหมาะสม มีสถาบันการเงินจึงเหมาะที่จะลงทุนและทํากิจการ

ตลาดซึ่งเป็นศูนย์กลางธุรกิจในท้องที่จังหวัดปัตตานีที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดสดในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี ซึ่งมีอยู่ 3 ตลาด ได้แก่ ตลาดเทศวิวัฒน์ 1 ตลาดเทศวิวัฒน์ 2 และ ตลาดมะกรูด นับเป็นศูนย์กลางที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้มีตลาดตามอำเภอต่าง ๆ และตลาดนัดเป็นบางวัน เช่น ตลาดนัดบาลัส (ระหว่างเขตอำเภอมายอ) และอำเภอปะนาเระ

สัญลักษณ์

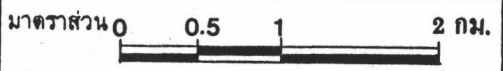
- ☆ ตลาดเทศบาลเมืองบ้านพานอง 1
- ★ ตลาดเทศบาลเมืองบ้านพานอง 2
- ▲ ตลาดมะกรูด

ที่มา :

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมประมงและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องในจังหวัดบึงกาฬ

แผนที่ : 3.10

แสดง : ตลาด

ตลาดนัดตะลุมบอน อำเภอสายบุรี ตลาดนัดนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ (ตลาดนัดหน้าท่าว่าการ อำเภอโคกโพธิ์ และ ตลาดนัดตามศูนย์กลางของอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ ซึ่งรวมแล้วมี ประมาณ 30 แห่ง ซึ่งเป็นตลาดที่มีการซื้อขายปลักกันเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะการซื้อขายสินค้าหลักของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นพืชผลทางการเกษตร และประมง แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

1) จากเกษตรกรผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค หรือผู้ค้าปลีกโดยตรง ซึ่งลักษณะนี้ เกษตรกรจะนำสินค้าเข้ามาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง ส่วนมากเป็นสินค้าทางการเกษตร ได้แก่ พืชผักต่าง ๆ ผลไม้ และสินค้าสัตว์น้ำ ปริมาณการจำหน่ายไม่มากนัก

2) จากผู้ผลิตหรือเกษตรกร ขายให้กับผู้รับซื้อท้องถิ่น โดยผู้รับซื้อท้องถิ่นจะ เข้าไปเก็บรวบรวมสินค้าจากเกษตรกรหรือผู้ผลิต แล้วนำมาขายต่อให้กับผู้ค้าระดับจังหวัด และผู้ค้าระดับจังหวัดจะนำไปขายต่อให้กับผู้ค้าปลีก เพื่อนำออกจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคต่อไป การซื้อขายลักษณะนี้จะทำให้ราคาสินค้าจากผู้ผลิต และราคาของผู้บริโภคซื้อแตกต่างกันมากสินค้า ส่วนใหญ่ในท้องที่จังหวัดปัตตานี จะซื้อขายกันลักษณะนี้

3) ผู้ผลิตจะนำสินค้ามาจำหน่ายให้กับผู้ค้าระดับจังหวัด ผู้ค้าระดับจังหวัด จะเก็บรวบรวมและคัดขนาด คุณภาพ ชนิดของสินค้าแล้วจัดส่งไปจำหน่ายยังตลาดหรือโรงงาน แปรรูปในจังหวัดหรือต่างจังหวัดต่อไป

6. การโทรคมนาคมและการสื่อสาร

6.1 การสื่อสาร จังหวัดปัตตานีมีชุมสายโทรศัพท์ 10 แห่ง มีเลขหมาย 5,756 หมายเลข มีคู่สายทั้งหมด 12,325 คู่สาย มีบริการโทรศัพท์สาธารณะท้องถิ่น ทางไกล วิทยุโทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และโทรศัพท์ติดตามตัว บริการแก่ประชาชนภายในจังหวัดและมีโครงการขยายเลขหมายเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับความต้องการ สำหรับที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข มีการให้บริการครอบคลุมทุกอำเภอ นอกจากนี้ยังมีชมรมวิทยุสมัครเล่นจังหวัดปัตตานีอีกด้วย

6.2 การประชาสัมพันธ์ มีสถานีวิทยุกระจายเสียง 3 สถานี คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดปัตตานี สถานีวิทยุกองทัพภาคที่ 4 และ สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และ กำลังก่อสร้างสถานีวิทยุระบบ เอฟ.เอ็ม ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อีก 1 แห่ง นอกจากนี้จังหวัดปัตตานียังมี บริการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 2 ฉบับ คือ เอกราชและประชาชน

โครงสร้างประชากร

1. ขนาดและการกระจายตัวของประชากร

ในปี 2535 จังหวัดปัตตานีมีประชากรรวมทั้งสิ้น 550,765 คน เป็นชาย 270,695 คนและหญิง 280,070 คน มีอัตราการเกิดร้อยละ 2.1 ต่อปี และอัตราการตายร้อยละ 0.41 ต่อปี มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 95,764 ครัวเรือน ขนาดครัวเรือนของจังหวัดปัตตานีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.75 คน/ครัวเรือนโดยจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจากปี 2530 คิดเป็นร้อยละ 1.71 และอำเภอเมืองปัตตานีมีจำนวนประชากรมากที่สุด 98,873 คน คิดเป็นร้อยละ 17.89 รองลงมา คือ อำเภอยะรัง 74,261 คน คิดเป็นร้อยละ 13.48 อำเภอหนองจิก 65,852 คน คิดเป็นร้อยละ 11.95 อำเภอโคกโพธิ์ 60,366 คน คิดเป็นร้อยละ 0.96 และกิ่งอำเภอไม้แก่น มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด คือ 9,284 คน คิดเป็นร้อยละ 1.68

2. ความหนาแน่นประชากร

จังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงเป็นอันดับที่ 2 ของภาคใต้ ในปี 2535 จังหวัดปัตตานีมีความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ย 284 คน /ตารางกิโลเมตร จากเดิมในปี 2530 มีความหนาแน่น 261 คน/ตารางกิโลเมตร อำเภอเมืองปัตตานีมีความหนาแน่นสูงสุด 1,018 คน รองลงมาคือ อำเภอยะรัง 407 คน อำเภอยะหริ่ง 337 คน อำเภอสายบุรี 300 คน และ กิ่งอำเภอทุ่งยางแดงมีความหนาแน่นต่ำสุด 86 คน/ตารางกิโลเมตร

3. การเปลี่ยนแปลงประชากร

ในช่วงปี 2530-2535 จังหวัดปัตตานีมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มขึ้น 48,888 คน โดยอำเภอเมืองปัตตานีมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเพิ่มมากที่สุด คือ 10,600 คน คิดเป็นร้อยละ 23.61 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอยะรัง 7,220 คน (ร้อยละ 16.08) อำเภอหนองจิก 7,055 คน (ร้อยละ 15.71) และอำเภอโคกโพธิ์เพิ่มขึ้นน้อยที่สุด โดยลดลง 8,161 คน (ร้อยละ 18.17) เนื่องจากเมื่อปี 2532 กิ่งอำเภอแม่ลานได้แบ่ง เขตการปกครองออกมาจากอำเภอโคกโพธิ์ จึงทำให้มีผลต่อขนาดและความหนาแน่นของประชากรดังกล่าว

ตารางที่ 3.3 จำนวนประชากรแยกตามอำเภอในจังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ.2529-2535

อำเภอ/กิ่งอำเภอ เทศบาล	จำนวนประชากร					
	2530	2531	2532	2533	2534	2535
1. เมือง	48,635	50,454	51,913	53,047	54,732	55,588
2. โคกโพธิ์	68,527	70,001	58,936	59,437	59,894	60,366
3. หนองจิก	58,797	60,218	60,979	61,925	63,056	65,852
4. ปะนาเระ	37,088	37,864	38,378	38,876	39,199	39,667
5. มาฆอ	42,440	43,449	44,184	44,184	45,617	46,412
6. สายบุรี	38,038	38,941	39,731	40,549	41,329	42,105
7. สะหรั่ง	63,262	64,666	65,872	67,197	68,157	66,298
8. สะริ่ง	67,041	68,957	70,544	71,876	73,023	74,261
9. กิ่ง อ.กะพ้อ ¹	10,959	11,290	11,545	11,813	12,161	12,169
10. กิ่ง อ.ทุ่งช้างแดง ²	12,559	13,507	13,463	13,938	14,406	12,415
11. กิ่ง อ.ไม้แก่น	8,587	8,794	8,949	8,952	9,094	9,284
12. กิ่ง อ.แม่ลาน ³	na	na	11,925	12,274	12,478	12,008
13. เทศบาลเมือง ปัตตานี ⁴	39,338	39,604	40,791	41,605	41,509	42,985
14. เทศบาลตำบล ตะลุบัน ⁵	10,614	10,784	11,048	11,168	11,333	11,355
รวม	505,877	518,079	528,258	537,542	545,988	550,765

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ ¹แบ่งเขตการปกครองจากอำเภอสายบุรี ในปี พ.ศ.2525

²แบ่งเขตการปกครองจากอำเภอมาฆอ ในปี พ.ศ.2520

³แบ่งเขตการปกครองจากอำเภอโคกโพธิ์ ในปี พ.ศ.2532

⁴อยู่ในอำเภอเมืองปัตตานี

⁵อยู่ในอำเภอสายบุรี

na ไม่มีข้อมูล

ตาราง 3.4 แสดงจำนวน ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงประชากรรายอำเภอ จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2530-2535

อำเภอ/ กิ่งอำเภอ	เนื้อที่ (กม. ²)	จำนวนประชากร		ความหนาแน่น		อัตรา เพิ่ม ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลงประชากร		การคาดประมาณประชากร	
		2530	2535	2530	2535		จำนวน	ร้อยละ	2540	2545
อ. เมือง	96.837	87,973	98,573	908	1,018	2.30	10,600	23.61	110,442	123,741
อ. โคกโพธิ์	316.314	68,527	60,366	217	191	-2.50	-8,161	-18.17	53,188	46,863
อ.หนองจิก	213.526	58,797	65,852	254	284	2.29	7,055	15.71	73,745	82,584
อ.ปะนาเระ	144.058	37,088	39,667	257	275	1.35	2,579	5.74	42,417	45,359
อ.มาซอ	216.136	42,440	46,412	196	215	1.80	3,972	8.84	50,742	55,476
อ.สายบุรี	178.424	48,652	53,460	273	300	1.90	4,808	10.71	58,735	64,531
อ.สะท๊วง	196.829	63,262	66,298	321	337	0.94	3,036	6.76	69,473	72,800
อ.สะท๊วง	183.952	67,041	74,261	364	404	2.06	7,220	16.08	82,231	91,057
กิ่ง อ.กะพ้อ	93.815	10,959	12,169	117	130	2.11	1,210	2.69	13,508	14,994
กิ่ง อ.ทุ่งยางแดง	144.970	12,559	12,415	87	86	-0.23	-144	-0.32	12,272	12,132
กิ่ง อ.ไม้แก่น	55.201	8,587	9,284	155	168	1.57	697	1.55	10,036	10,848
กิ่ง อ.แม่ลาน	112.295	na	12,008	na	107	0.13	83	0.18	12,086	12,165
รวม	1940.357	505,877	550,765	261	284	1.71	44,888	100.00	599,493	652,533

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครองและการคำนวณ

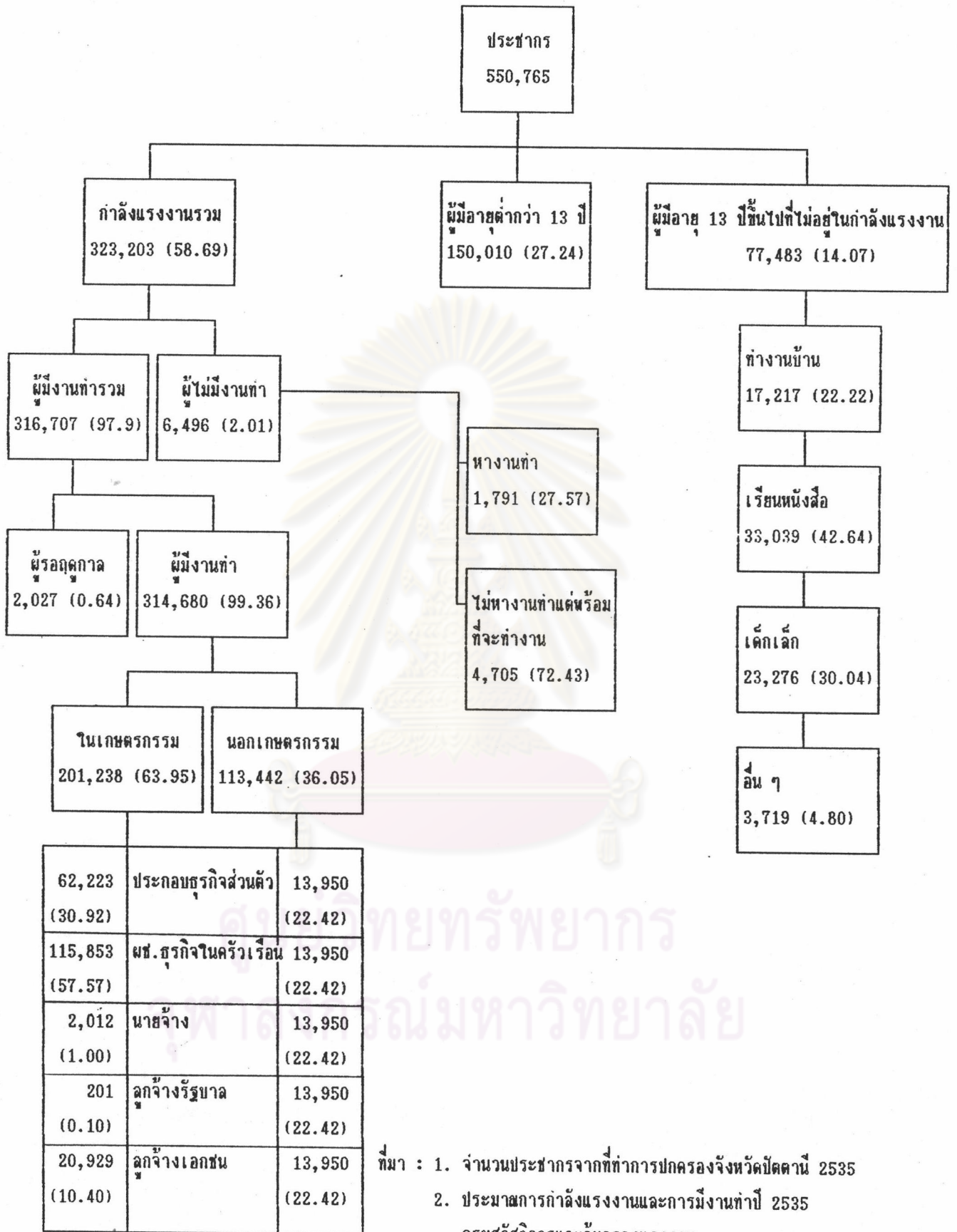
4. การคาดประมาณประชากรในอนาคต

จากการคาดประมาณประชากรจังหวัดปัตตานีในอนาคตโดยใช้วิธีแบบจำลองเชิงเส้นตรง (Exponential Method) จากข้อมูลประชากรทั้งหมดตั้งแต่ปี 2530 ถึง 2535 รวมระยะเวลา 5 ปี (ยกเว้นในกิ่งอำเภอแม่ลาน ซึ่งแยกเขตการปกครองออกจากอำเภอโคกโพธิ์ตั้งกล่าวข้างต้นแล้วนั้น จำเป็นต้องใช้ปีฐานในการคาดประมาณประชากรแตกต่างจากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี คือ ใช้ พ.ศ.2532 เป็นปีฐาน) จากตัวเลขที่คาดประมาณพบว่า จำนวนประชากรมีแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นเป็นแบบเส้นตรง คือ มีการเพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงเวลาในอดีตที่ผ่านมาอย่างค่อนข้างสม่ำเสมอ และมีแนวโน้มว่าจะยังคงดำเนินต่อไปในอนาคตด้วย จึงเลือกวิธีนี้ในการคาดประมาณประชากรของจังหวัดปัตตานี โดยจังหวัดปัตตานีมีแนวโน้มประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยปี พ.ศ.2540 จะมีประชากรทั้งสิ้น 599,493 คน จากปี พ.ศ.2535 ที่มีประชากร 550,765 คน เพิ่มขึ้น 48,728 คน และในปี พ.ศ.2545 และเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2540 เท่ากับ 53,040 คน

และจากการคาดประมาณประชากรในอนาคตรายอำเภอ พบว่า ประชากรจะยังคงมีการกระจุกตัวอยู่มาก โดยเฉพาะในอำเภอเมืองมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 110,442 คน และ 123,741 คน ในปี 2540 และ 2545 ตามลำดับ เนื่องจากอำเภอเมืองเป็นศูนย์กลางบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางธุรกิจและการศึกษาของจังหวัด ซึ่งทำให้ประชากรกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว รองลงมาได้แก่ อำเภอยะรัง อำเภอหนองจิกและอำเภอยะหริ่ง ตามลำดับ สำหรับในบางอำเภอ เช่น อำเภอโคกโพธิ์และกิ่งอำเภอทุ่งยางแดงนั้น จากการคาดประมาณประชากรในอนาคตพบว่า จำนวนประชากรลดลง เนื่องจากมีอัตราเพิ่มของจำนวนประชากรลดลง

5. แรงงานและภาวะการมีงานทำ

ปี พ.ศ.2535 จังหวัดปัตตานีมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 550,765 คนมีผู้อยู่ในวัยทำงาน (อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป) จำนวน 400,686 คน ผู้อยู่ในวัยทำงานดังกล่าวสามารถแยกเป็นผู้อยู่ในวัยกำลังทำงาน (หมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปซึ่งอาจเป็นผู้มีงานทำ และไม่มีการมีงานทำ) จำนวน 323,203 คน ส่วนผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน จำนวน 77,483 คน ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่ไม่ทำงาน รวมทั้งผู้ที่อยู่ในข่ายลักษณะการว่างงานแบบแอบแฝงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แม่บ้าน นักเรียน นิสิตนักศึกษา นักบวช นักโทษ เป็นต้น

ที่มา : 1. จำนวนประชากรจากการปกครองจังหวัดปัตตานี 2535
 2. ประมาณการกำลังแรงงานและการมีงานทำปี 2535
 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ผู้ว่างงานกำลังแรงงาน 316,707 คนนั้น เป็นผู้ที่มีงานทำตลอดปีจริง ๆ 314,680 คน นอกจากนั้นจะทำงานไม่ตลอดทั้งปี คือ รองานตามฤดูกาลผลิตจำนวน 2,027 คน ส่วนผู้ว่างงานหรือผู้ต้องการทำงานแต่ยังหางานทำไม่ได้ จำนวน 6,496 คน และแบ่งผู้มีงานทำในภาคเกษตร ลูกจ้างเอกชนและลูกเรือประมง จำนวน 201,238 คน (ลูกเรือประมง 38,700 คน) ที่เหลือจะทำงานนอกภาคเกษตรจำนวน 113,442 คน ซึ่งแยกเป็นภาครัฐบาล 10,200 คน และภาคเอกชน 304,480 คน

โครงสร้างทางสังคม

1. การศึกษา

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กำหนดให้จังหวัดปัตตานีเป็นที่ตั้งของชุมชนศูนย์กลางความเจริญของภาคใต้ คือ เทศบาลเมืองปัตตานีโดยมีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางการบริการ การตลาด และ การศึกษาของภาคใต้ตอนล่าง รองมาจากสงขลา-หาดใหญ่ โดยทำหน้าที่สนับสนุนการกระจายการพัฒนาไปสู่ชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย และเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดจึงจัดการศึกษาแตกต่างกับจังหวัดอื่น ๆ (ยกเว้นจังหวัดในเขตการศึกษา 2 เช่น ยะลา นราธิวาส เป็นต้น) เพื่อให้บริการด้านศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของประชากรในท้องถิ่น จึงมีสถานศึกษาที่เรียกว่า "โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ)" ทำการสอนศาสนาอิสลามและขณะเดียวกันก็สร้างเสริมความรู้วิชาชีพไปด้วย

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาในจังหวัดปัตตานีนั้น มีประชากรวัยเรียน ปี 2534 ซึ่งมีอายุระหว่าง 3-21 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 249,241 คน โดยมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 508 แห่ง สามารถแบ่งตามการจัดการศึกษาได้ 3 ลักษณะ คือ

1) ในระบบโรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 378 แห่ง และมีนักเรียนนักศึกษา จำนวน 82,578 คน การศึกษาระดับประถมศึกษาจะมีจำนวนโรงเรียนมากที่สุด 340 แห่งและมีจำนวนนักเรียนสูงสุดคือ 66,016 คน จะกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอของจังหวัด ส่วนระดับอนุบาล ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาซึ่งมีเพียง 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี นั้น ทั้ง 3 ระดับอยู่ในเขตอำเภอเมืองปัตตานีทั้งหมด

2) นอกระบบโรงเรียน จะมีจำนวน 120 แห่ง มีนักเรียนจำนวน 27,261 คน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 118 แห่ง และมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญและโรงเรียนวิชาชีพพระยะสัน

3) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี มีจำนวนโรงเรียน 492 แห่ง และมีนักเรียนจำนวน 9,077 คน ซึ่งเปิดสอนเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ด้านวิชาชีพส่งเสริมการศึกษาในระยะเวลายาว

2. การศาสนา

ประชาชนในจังหวัดส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 77.62 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 21.46 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.55 และอื่น ๆ ร้อยละ 0.37 มีมัสยิด 536 แห่ง วัด 81 แห่ง สำนักสงฆ์ 5 แห่ง โบสถ์คริสต์ 2 แห่ง

3. การสาธารณสุข

ได้ดำเนินงานให้บริการครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาลควบคุมโรค การฟื้นฟูสุขภาพ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ตลอดจนดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ให้บรรลุความจำเป็นขั้นพื้นฐานในด้านสาธารณสุข โดยจังหวัดมีสถานบริการสาธารณสุขและบุคลากรสาธารณสุข ดังนี้

1) ด้านการบริการสาธารณสุข ระดับตำบล มีสถานอนามัย 118 แห่ง ระดับอำเภอ มีโรงพยาบาลชุมชน 9 แห่ง โรงพยาบาลสาขา 1 แห่ง และโรงพยาบาลค่ายอิงคยุทธบริหาร 1 แห่ง (ยกเว้นกิ่งอำเภอแม่ลาน ยังไม่มีโรงพยาบาล) ระดับจังหวัด มีโรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง

2) บุคลากรสาธารณสุข แพทย์ 55 คน ทันตแพทย์ 8 คน เภสัชกร 23 คน พยาบาลและเจ้าหน้าที่พยาบาล 454 คน เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน 390 คน ทันตภิบาล 17 คน และอื่น ๆ 297 คน

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานี

1. มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP)

มวลรวมผลิตภัณฑ์จังหวัดปัตตานี ปี 2534 ในราคาคงที่ปี 2531 มีมูลค่าเท่ากับ

10,500.47 ล้านบาท จัดเป็นอันดับที่ 8 ของภาคใต้ คิดเป็นผลิตภัณฑ์รวมเฉลี่ยต่อบุคคลหรือประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 20,394 บาท ต่ำกว่าระดับเฉลี่ยของภาคใต้ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อปีเท่ากับ 27,084 บาท และจัดเป็นจังหวัดที่ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีต่ำที่สุดรองมาจากจังหวัดพัทลุง

จากตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดปัตตานี ปี 2529-2534 รายได้สำคัญของจังหวัด คือ การเกษตรกรรม มูลค่า 4,485.34 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 42.71 ของรายได้ทั้งหมด ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอื่นอีก 10 สาขา ซึ่งมีเพียงร้อยละ 57.28 ของรายได้ทั้งหมด จะเห็นได้ชัดว่า รายได้สำคัญของจังหวัดปัตตานี คือ การเกษตรกรรม รองลงมา คือ การค้าส่งและค้าปลีก มูลค่า 1,332.02 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.68 ของรายได้ทั้งหมด

สำหรับสาขาย่อย 4 สาขาของการผลิตสาขาเกษตร คือ กลีกรม ปศุสัตว์ ประมง และป่าไม้ นั้น รายได้ทางด้านประมงมีมากที่สุด มีมูลค่า 2,882.39 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.45 ของรายได้ทั้งหมด และเป็นร้อยละ 64.26 ของรายได้สาขาเกษตรกรรม ซึ่งมีทั้งประมงน้ำจืด ประมงน้ำเค็ม และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง เนื่องจากจังหวัดปัตตานีมีพื้นที่ติดทะเล และมีสถานที่ส่งเสริมการเลี้ยงปลาน้ำจืดที่อำเภอยะรัง ซึ่งเป็นศูนย์ส่งเสริมการเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคใต้ ซึ่งส่งผลที่มีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมงพัฒนามากขึ้นและยังทำให้ประชาชนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่มีรายได้ที่ดียิ่งด้วย นอกจากนี้การกลีกรมก็เป็นรายได้ที่สำคัญของจังหวัดเช่นกัน โดยมีมูลค่า 952.46 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.07 ของรายได้จังหวัด และคิดเป็นร้อยละ 21.23 ของรายได้เกษตรกรรม สำหรับพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ คือ ยางพารา มะพร้าว ข้าว และผลไม้ต่าง ๆ

2. การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวม

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดปัตตานี จะเห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2534 จังหวัดปัตตานีมีอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยร้อยละ 11.17 จากการเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในช่วงปีดังกล่าว พบว่าจังหวัดปัตตานีมีการเปลี่ยนแปลงจาก 3,878.59 ล้านบาทแสดงให้เห็นว่า จังหวัดปัตตานีมีการเปลี่ยนแปลงอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมากในรอบระยะเวลาที่ผ่านมา

ตารางที่ 3.6 การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2529-2534 (๗ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2531)

สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.		การเปลี่ยนแปลง		
	2529	2534	ล้านบาท	%จากเดิม	%จากทั้งจังหวัด
เกษตรกรรม	2,293.01	4,485.34	2,192.33	19.12	56.52
กสิกรรม	830.10	952.46	122.36	2.95	3.15
ปศุสัตว์	116.24	154.08	37.84	6.51	0.98
ประมง	951.86	2,882.39	1,930.53	40.56	49.77
ป่าไม้	77.08	0.72	-76.36	-19.81	-1.97
บริการทางการเกษตร	31.28	28.84	-2.44	-1.50	-0.06
การแปรรูปสินค้าเกษตร	286.45	466.85	180.40	12.60	4.65
เหมืองแร่และขุดหิน	28.75	14.77	-13.98	-9.732	-0.36
อุตสาหกรรม	114.30	238.08	93.78	13.00	2.42
การก่อสร้าง	367.63	521.62	153.99	8.38	3.97
ไฟฟ้าและประปา	90.97	176.46	85.49	18.80	2.20
คมนาคมและขนส่ง	549.97	512.23	-37.34	-1.36	-0.96
ค้าส่งและค้าปลีก	1,332.02	2,075.73	743.71	11.17	19.17
ธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์	240.66	213.23	-27.43	-2.28	-0.71
ที่อยู่อาศัย	372.89	417.20	44.31	2.38	1.14
การบริหารราชการและการป้องกัน	407.07	516.67	109.60	5.38	2.83
การบริการ	795.01	1,329.14	534.13	13.44	13.77
รวม	6,621.88	10,500.47	3,878.59	11.17	100.00

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตาราง 3.7

พื้นที่ศึกษา ภาคใต้
พื้นที่ฐาน ประเทศไทย
ช่วงเวลา (5 ปี 2 ช่วงเวลา) 5 ปี

สาขาการผลิต	GRP. ภาคใต้ 1,000 บาท)						อัตราเติบโตต่อปี		พ.ศ.2524-2529			พ.ศ.2529-2534			Location Quotient		
	2524	(%)	2529	(%)	2534	(%)	24-29	29-34	SHARE	P-SHIFT	D-SHIFT	SHARE	P-SHIFT	D-SHIFT	2524	2529	2534
ภาคเกษตรกรรม	39,246,890	41.34	49,565,064	39.74	71,248,762	38.33	5.26	8.75	93.267	-12.196	22.111	226.477	-139.091	129.451	2.023	1.994	2.382
กลีกรวม	18,472,554	19.46	25,585,350	20.51	39,138,660	21.06	7.70	10.59	43.898	-2.035	29.265	116.907	-81.914	100.540	1.473	1.566	2.060
ปศุสัตว์	1,921,984	2.02	2,262,992	1.81	3,097,063	1.67	3.55	7.37	4.567	-0.227	-0.931	10.340	-0.724	-1.276	0.845	0.765	0.718
ประมง	8,606,296	9.07	9,997,271	8.02	16,707,410	8.99	3.23	13.42	20.452	-17.682	11.140	45.680	-25.077	46.498	7.259	7.696	10.425
ป่าไม้	6,387,403	6.73	6,366,180	5.10	3,290,779	1.77	-0.07	-9.66	15.179	-20.893	5.502	29.089	-50.143	-9.700	9.216	9.502	7.175
บริการทางเกษตรกรรม	525,345	0.55	470,839	0.38	461,473	0.25	-2.08	-0.40	1.248	-1.349	-0.445	2.151	-1.782	-0.463	0.714	0.615	0.546
การผลิตสินค้าเกษตร	3,333,308	3.51	4,882,432	3.91	8,553,377	4.60	9.29	15.04	7.921	3.739	3.831	22.309	-8.759	23.159	1.691	1.729	2.317
เหมืองแร่ ย่อยหิน	2,395,983	2.52	1,860,323	1.49	5,162,203	2.78	-4.47	35.50	5.694	1.405	-12.455	8.500	1.272	23.247	1.052	0.594	1.056
อุตสาหกรรม	6,043,356	6.37	6,790,192	5.44	9,829,573	5.29	2.47	8.95	14.362	-3.517	-3.376	31.026	15.482	-16.115	0.294	0.263	0.221
การก่อสร้าง	4,337,539	4.57	6,967,831	5.59	12,124,022	6.52	12.13	14.80	10.308	-3.218	19.213	31.838	11.267	8.456	1.018	1.324	1.391
ไฟฟ้า-ประปา	1,206,826	1.27	2,077,369	1.67	3,508,890	1.89	14.43	13.78	2.868	3.253	2.584	9.492	4.271	0.552	0.614	0.661	0.656
คมนาคม สื่อสาร	5,756,205	6.06	8,486,046	6.80	11,026,987	5.93	9.48	5.99	13.679	7.320	6.299	38.775	-1.184	-12.181	0.935	0.952	0.838
ค้าปลีก ค้าส่ง	15,352,906	16.17	18,690,177	14.99	28,247,860	15.20	4.35	10.23	36.485	-11.222	8.110	85.401	21.860	-11.684	0.935	0.920	0.864
การธนาคาร	1,486,191	1.57	2,840,238	2.28	6,384,452	3.43	18.22	24.96	3.532	2.551	7.457	12.978	19.331	3.134	0.597	0.762	0.784
ที่อยู่อาศัย	4,391,292	4.63	5,119,354	4.10	6,217,579	3.35	3.32	4.29	10.436	-3.294	0.139	23.392	-11.388	-1.022	0.987	0.932	0.896
การบริหาร	4,591,035	4.84	6,105,575	4.90	8,100,469	4.36	6.60	6.53	10.910	1.469	2.766	27.898	-21.229	13.280	0.916	0.903	1.056
การบริการ	10,118,635	10.66	16,220,940	13.01	24,017,840	12.92	12.06	9.61	24.046	13.763	23.214	74.118	-17.102	20.953	0.851	0.935	1.001
รวม	94,926,858	100.00	124,723,109	100.00	185,868,637	100.00	6.28	9.81	225.586	-1.112	73.489	569.897	-107.078	148.636	1.000	1.000	1.000

ตาราง 3.8

พื้นที่ศึกษา จังหวัดปัตตานี
พื้นที่ฐาน ภาคใต้
ช่วงเวลา (5 ปี 2 ช่วงเวลา) 5

สาขาการผลิต	GPP. จังหวัดปัตตานี (1,000 บาท)						อัตราเติบโตต่อปี		พ.ศ.2524-2529			พ.ศ.2529-2534			Location Quotient		
	2524	(%)	2529	(%)	2534	(%)	24-29	29-34	SHARE	P-SHIFT	D-SHIFT	SHARE	P-SHIFT	D-SHIFT	2524	2529	2534
ภาคเกษตรกรรม	1,900,033	36.55	2,293,017	34.63	4,485,340	42.72	4.14	19.12	5.964	-0.969	-1.065	11.242	-1.210	11.892	0.884	0.871	1.114
กลีกรวม	552,652	10.63	830,103	12.54	952,456	9.07	10.04	2.95	1.735	0.393	0.647	4.070	0.328	-3.174	0.546	0.611	0.431
ปศุสัตว์	101,056	1.94	116,238	1.76	154,075	1.47	3.00	6.51	0.317	-0.138	-0.027	0.570	-0.141	-0.050	0.960	0.967	0.881
ประมง	966,824	18.60	951,855	14.37	2,882,392	27.45	-0.31	40.56	3.035	-1.472	-1.712	4.666	1.722	12.917	2.051	1.793	3.054
ป่าไม้	47,940	0.92	77,082	1.16	720	0.01	12.16	-19.81	0.150	-0.152	0.293	0.378	-0.750	-0.391	0.137	0.228	0.004
บริการทางเกษตรกรรม	32,170	0.62	31,285	0.47	28,845	0.27	-0.55	-1.56	0.101	-0.134	0.025	0.153	-0.160	-0.018	1.118	1.251	1.106
การผลิตสินค้าเกษตร	199,391	3.84	286,454	4.33	466,852	4.45	8.73	12.60	0.626	0.301	-0.056	1.404	0.749	-0.350	1.092	1.105	0.966
เหมืองแร่ ย่อยหิน	77,866	1.50	28,746	0.43	14,767	0.14	-12.62	-9.73	0.244	-0.418	-0.317	0.141	0.369	-0.650	0.593	0.291	0.051
อุตสาหกรรม	117,111	2.25	144,298	2.18	238,079	2.27	4.64	13.00	0.368	-0.223	0.127	0.707	-0.062	0.292	0.354	0.400	0.429
การก่อสร้าง	198,439	3.82	367,626	5.55	521,617	4.97	17.05	8.38	0.623	0.580	0.489	1.802	0.918	-1.181	0.835	0.994	0.762
ไฟฟ้า-ประปา	44,859	0.86	90,969	1.37	176,460	1.68	20.56	18.80	0.141	0.183	0.138	0.446	0.181	0.228	0.679	0.825	0.890
คมนาคม สื่อสาร	524,669	10.09	549,573	8.30	512,234	4.88	0.95	-1.36	1.647	0.841	-2.239	2.694	-1.049	-2.019	1.664	1.220	0.822
ค้าปลีก ค้าส่ง	1,118,864	21.52	1,332,023	20.12	2,075,726	19.77	3.81	11.17	3.512	-1.080	-0.300	6.530	0.281	0.625	1.331	1.342	1.301
การธนาคาร	62,530	1.20	240,659	3.63	213,233	2.03	56.97	-2.28	0.196	0.373	1.212	1.180	1.823	-3.277	0.768	1.596	0.591
ที่อยู่อาศัย	328,908	6.33	372,689	5.63	417,200	3.97	2.66	2.39	1.032	-0.487	-0.108	1.827	-1.028	-0.354	1.368	1.371	1.188
การบริหาร	319,913	6.15	407,266	6.15	516,667	4.92	5.46	5.37	1.004	0.051	-0.182	1.997	-0.666	-0.237	1.272	1.256	1.129
การบริหาร	505,146	9.72	795,013	12.01	1,329,145	12.66	11.48	13.44	1.586	1.461	-0.148	3.898	-0.076	1.520	0.912	0.923	0.980
รวม	5,198,338	100.00	6,621,879	100.00	10,500,468	100.00	5.48	11.71	16.317	0.818	-2.899	32.464	-0.660	6.982	1.000	1.000	1.000

และ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมรายสาขาการผลิต จะพบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2529-2534 สาขาการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ มวลรวมสูงที่สุดคือ สาขาประมง มีอัตราเพิ่มร้อยละ 40.56 ต่อปีของปี 2534 รองลงมาคือ สาขาไฟฟ้าและประปา สาขาการบริการ สาขาอุตสาหกรรม สาขาการแปรรูปสินค้าเกษตร และสาขาสินค้าปลีก ตามลำดับ ซึ่งย่อมสะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดปัตตานีมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในสาขาการผลิตเหล่านั้นด้วย

3. การหาความเชี่ยวชาญในการผลิต (LOCATION QUATIENT)

เป็นวิธีการหาปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยวิธี "LOCATION QUATIENT" ซึ่งเป็นการพิจารณาหาความเชี่ยวชาญในการผลิตของสาขาการผลิตนั้น ๆ หากมีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาค ถือว่าเป็นสาขาการผลิตหลักของจังหวัด โดยศึกษาจากมูลค่าการผลิตจากการเทียบสัดส่วนในระดับต่าง ๆ และสามารถวิเคราะห์ค่าของความเชี่ยวชาญในการผลิต ได้ดังนี้

ถ้าค่าของ LQ เท่ากับ 1 แสดงว่า จังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิต ที่เท่ากับการผลิตจากมูลค่าการผลิต และคงเป็นสาขาการผลิตที่ให้บริการภายในจังหวัดเท่านั้น

ถ้าค่าของ LQ มากกว่า 1 แสดงว่า จังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิต ในสาขาการผลิตมากกว่าพื้นที่ศึกษา (ตามระดับของการศึกษา) แสดงว่ามีการส่งออกและเป็น เศรษฐกิจหลักของจังหวัดด้วย

ถ้าค่าของ LQ น้อยกว่า 1 แสดงว่า จังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิต ในสาขาการผลิตน้อยกว่าพื้นที่ศึกษา (ตามระดับของการศึกษา) และอาจจะมีการนำเข้าสินค้า ประเภะนั้น ๆ มาจากพื้นที่อื่น

จากการหาค่า LQ จากการวัดความเชี่ยวชาญในการผลิต ตามมูลค่า การผลิตในปี 2524 2529 และ 2534 พบว่า ในระดับภาค สำหรับประเทศนั้น ภาค เกษตรกรรมมีความเชี่ยวชาญมากกว่าประเทศ โดยเฉพาะในสาขาประมง ป่าไม้ กลีกรรรม และการผลิตสินค้าเกษตร และหากพิจารณาในปี 2534 ค่าของ LQ ในแต่ละสาขาการผลิต จะมีค่าความเชี่ยวชาญในการผลิตเพิ่มขึ้นจากเดิม เช่น สาขาประมง จะเห็นได้ว่า จะมี ความเชี่ยวชาญในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ส่วนสาขาที่มีความเชี่ยวชาญลดลงจากปี 2529 คือ ป่าไม้

ในระดับจังหวัดปัตตานี พบว่า ค่าความเชี่ยวชาญในการผลิตของจังหวัดปัตตานี ภาคเกษตรกรรมมีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาคใต้ โดยเฉพาะสาขาประมง ภาคการบริการ มีสาขาการค้าปลีกและค้าส่ง สาขาที่อยู่อาศัย และสาขาการบริหาร จากการพิจารณาถึงค่าความเชี่ยวชาญในการผลิตของจังหวัดปัตตานี ปี 2524, 2529 และ 2534 นั้น สาขาประมงจะมีความเชี่ยวชาญลดลงจากปี 2524 ในปี 2529 และมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสาขาประมงเพิ่มขึ้นในปี 2534

4. การวิเคราะห์ส่วนแบ่งส่วนโอน (SHIFT-SHARE ANALYSIS)

การวิเคราะห์ส่วนแบ่งส่วนโอน (SHIFT-SHARE ANALYSIS) เป็นเครื่องมือที่ใช้อธิบายและวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีมีความชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การพิจารณาถึงสาขาการผลิตที่เป็นตัวแปรสำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดนั้น พิจารณาเป็นสองส่วนคือ ส่วนหนึ่งเกิดจากการเติบโตทั้งหมดของภาค และอีกส่วนหนึ่ง เกิดจากการที่จังหวัดนั้นได้เปรียบจังหวัดอื่นที่มีโครงสร้างการผลิตเดียวกัน โดยการวิเคราะห์นี้จะสามารถบอกถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด อันเป็นผลจากการเติบโตของตัวแปรบางตัวของจังหวัด โดยกระจายออกเป็นความเติบโตทั้งหมดของภาค และการเติบโตของสาขาการผลิตใดสาขาการผลิตหนึ่งในจังหวัด สามารถจะอธิบายได้ด้วยภาวะการแข่งขันของสาขาการผลิตที่มีลักษณะ เฉพาะ เปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่น ๆ ในพื้นที่นั้น โดยมีองค์ประกอบดังนี้

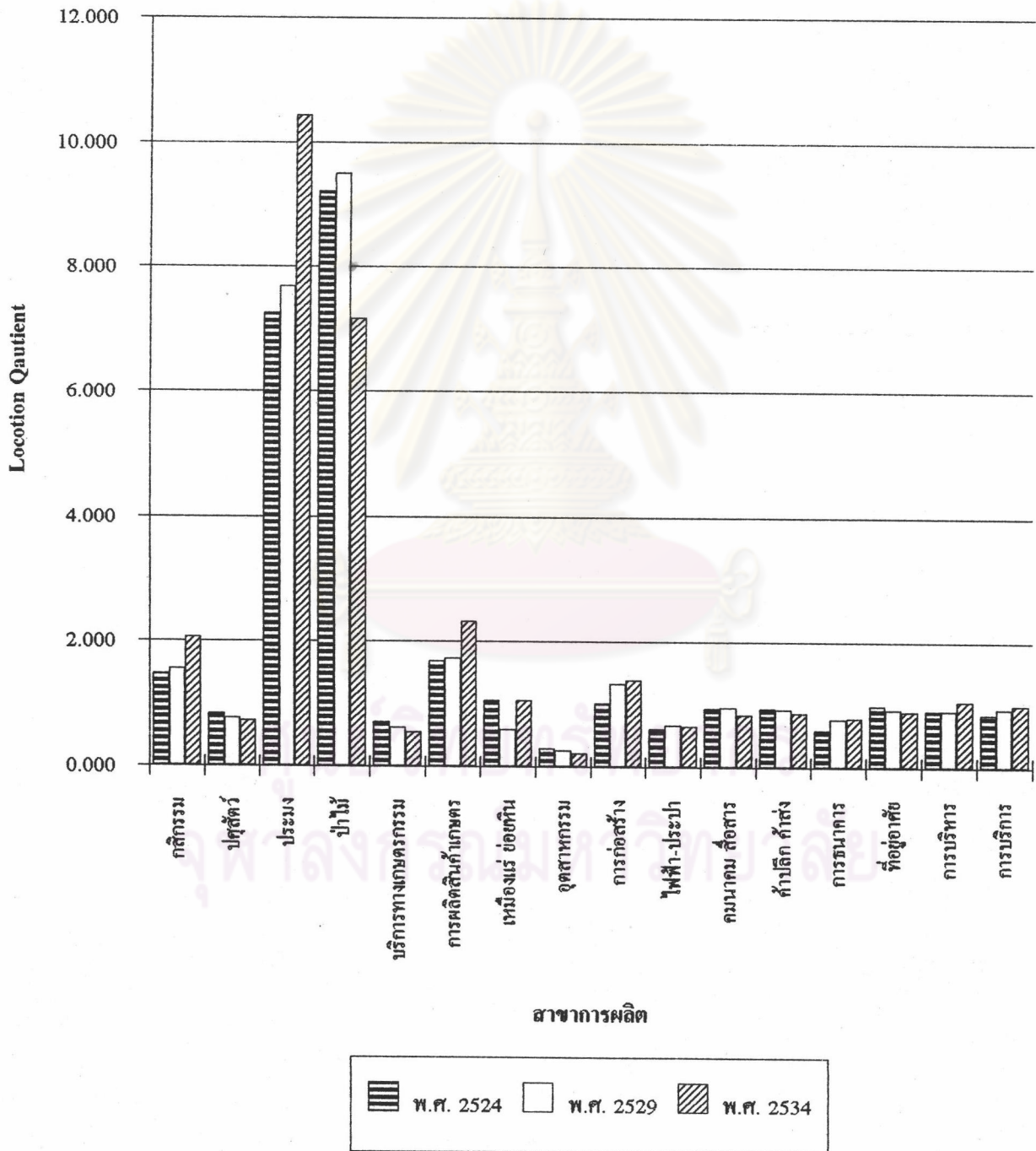
1) REGIONAL SHARE คือ จำนวนมูลค่าเพิ่ม (VALUE ADDED) ที่เพิ่มขึ้นในจังหวัด ถ้าการผลิตของจังหวัดเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับการผลิตของภาค

2) PROPORTIONALITY SHIFT หรือ INDUSTRIAL MIX EFFECT คือ จำนวนของการผลิตในจังหวัดที่แตกต่างไปจากการเพิ่มของการผลิตในภาค อันเนื่องมาจากการกระจุกตัวของสาขาการผลิตใดสาขาการผลิตหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นประเภทขยายตัวเร็วหรือช้าก็ได้

3) DIFFERENTIAL SHIFT คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด อันเนื่องมาจากการที่มีสาขาการผลิตหนึ่งที่เติบโตเร็วกว่าในภาคอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างแบบเดียวกัน

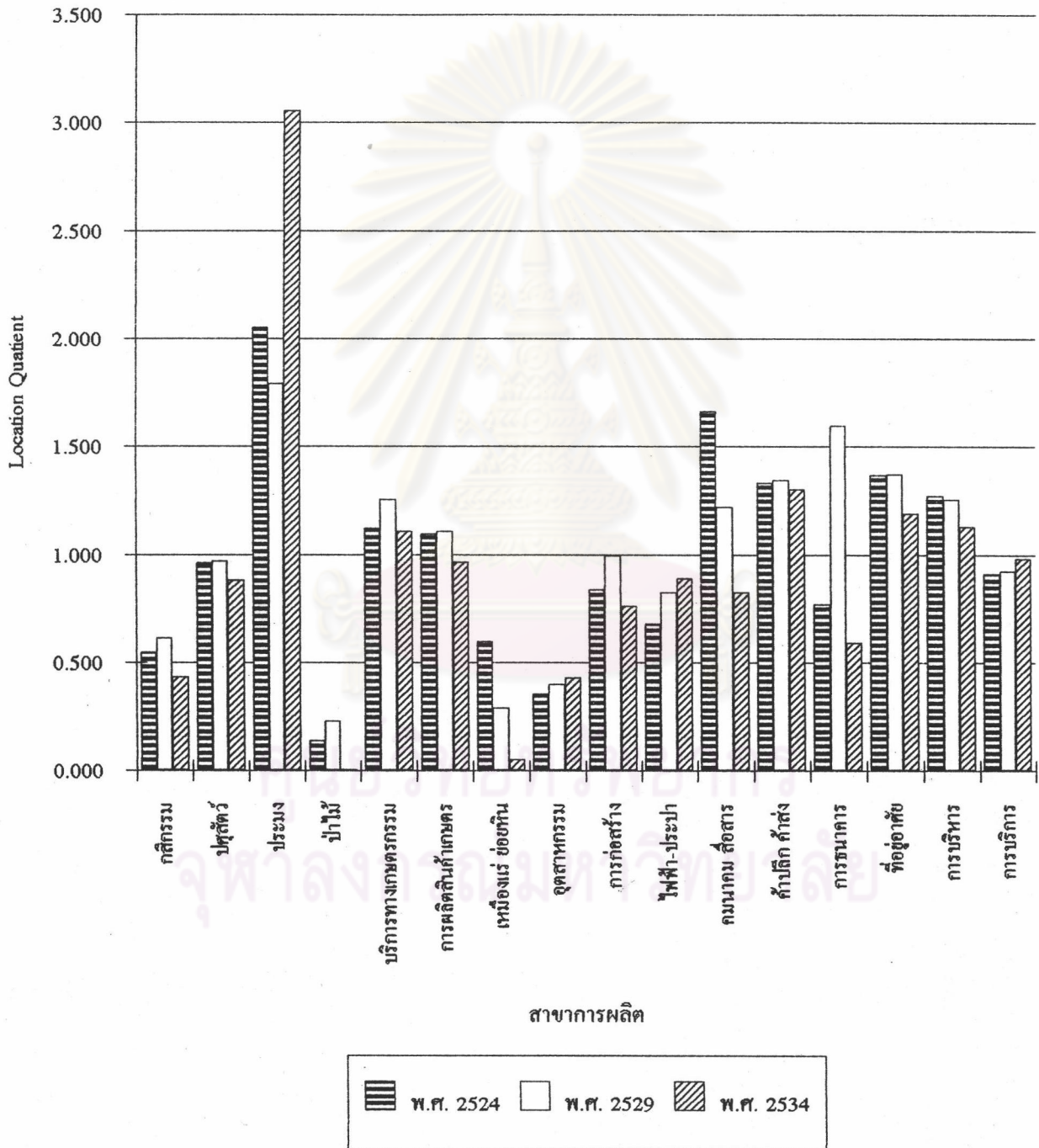
GPP2.XLS Chart 2

แผนภูมิ 3.2 แสดงการวิเคราะห์ผลผลิตที่ตั้งรายสาขาการผลิตของภาคใต้

GPP2.XLS Chart 1

แผนภูมิ 3.3 แสดงการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ที่ตั้งรายสาขาการผลิตของจังหวัดปัตตานี

องค์ประกอบ 3 อย่างนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด ดังนี้

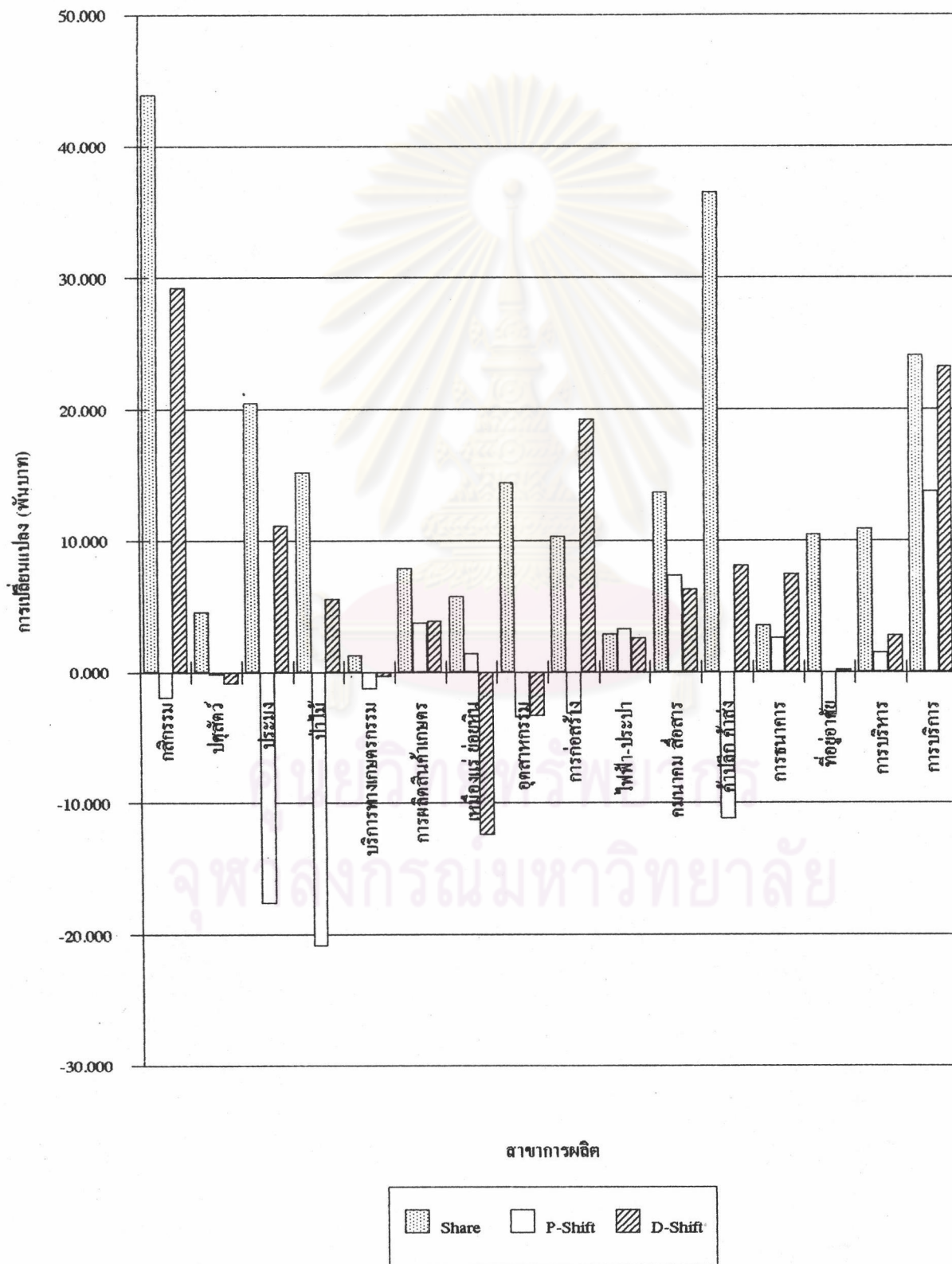
- 1) ค่าของ SHARE บอกถึงมูลค่าเพิ่มของจังหวัดที่เปลี่ยนแปลงไป มีการเติบโตอันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจรวมของภาคเท่าใด
- 2) ค่าของ PROPORTIONAL SHIFT ของจังหวัดที่เป็นบวก แสดงว่าจังหวัดนั้นมีสาขาการผลิตที่เติบโตเร็ว กระจุกตัวอยู่ในจังหวัด ส่วนค่า PROPORTIONAL SHIFT ของจังหวัดเป็นลบ แสดงว่า จังหวัดมีสาขาการผลิตที่เติบโตช้า กระจุกตัวอยู่ในจังหวัด
- 3) ค่าของ DIFFERENTIAL SHIFT ของจังหวัดที่เป็นบวก แสดงว่าจังหวัดนั้นมีสาขาการผลิตที่เติบโตในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างแบบเดียวกัน ส่วนของ DIFFERENTIAL SHIFT เป็นลบ แสดงว่า ในจังหวัดนั้นมีสาขาการผลิตที่เติบโตช้ากว่าในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างการผลิตแบบเดียวกัน

จากตารางการวิเคราะห์ส่วนแบ่งส่วนโอนของภาคใต้กับประเทศและจังหวัดปัตตานีกับภาคใต้ในปี พ.ศ. 2529-2534 พบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคใต้โดยพิจารณาค่า REGIONAL SHARE มีมูลค่าเพิ่มของภาคที่เปลี่ยนแปลงเท่ากับ 569.897 ล้านบาท และมีสาขาการผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มเพิ่มขึ้นสูงสุดคือ ภาคเกษตรกรรมสาขาการกลีกรม มีมูลค่าเพิ่ม 116.907 ล้านบาท รองลงมาคือ การค้าส่งและค้าปลีก สาขาการผลิต และสาขาประมง ตามลำดับ ส่วนการพิจารณาค่า P-SHIFT และ D-SHIFT ของภาคใต้จะเห็นได้ว่า ภาคใต้โดยส่วนรวมมีการขยายตัวช้า กระจุกตัวอยู่แต่สาขาการผลิตในภาคใต้ที่ขยายตัวสูงสุด คือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก มีค่า P-SHIFT เท่ากับ 21.860 ล้านบาท รองลงมา คือ การธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ และสาขาอุตสาหกรรม โดยมีค่า P-SHIFT เท่ากับ 19.331 และ 15.482 ล้านบาท ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่า D-SHIFT ของภาคใต้โดยพิจารณาสาขาการผลิตพบว่า สาขาการผลิตที่มีค่า D-SHIFT สูงสุดคือ สาขาการกลีกรม โดยมีมูลค่าสูงถึง 100.540 ล้านบาท รองลงมาคือ สาขาประมง โดยมีค่า D-SHIFT เท่ากับ 46.498 ล้านบาท

ส่วนการวิเคราะห์ส่วนแบ่งส่วนโอนของจังหวัดปัตตานีกับภาคใต้ในปี พ.ศ. 2529-2534 มีมูลค่าเพิ่มของจังหวัดที่เปลี่ยนแปลงเท่ากับ 32.464 ล้านบาท และมีสาขาการผลิตที่มี REGIONAL SHARE เพิ่มสูงสุดคือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก มีมูลค่า

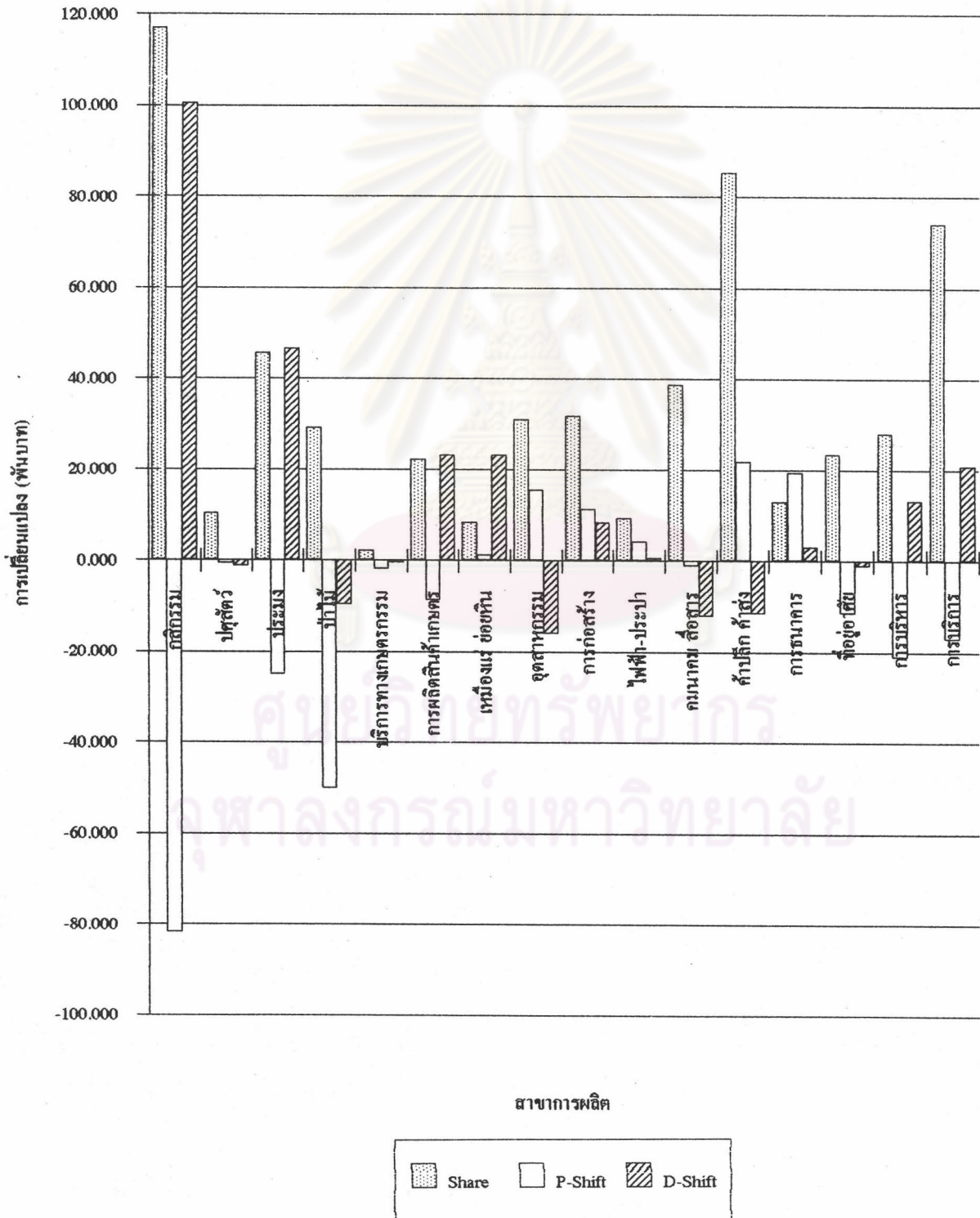
GPP1.XLS Chart 5

แผนภูมิที่ 3.4 Shift - Share รายสาขาของภาคใต้ พ.ศ. 2524-2529 (ราคาคงที่ ปี พ.ศ. 2531)

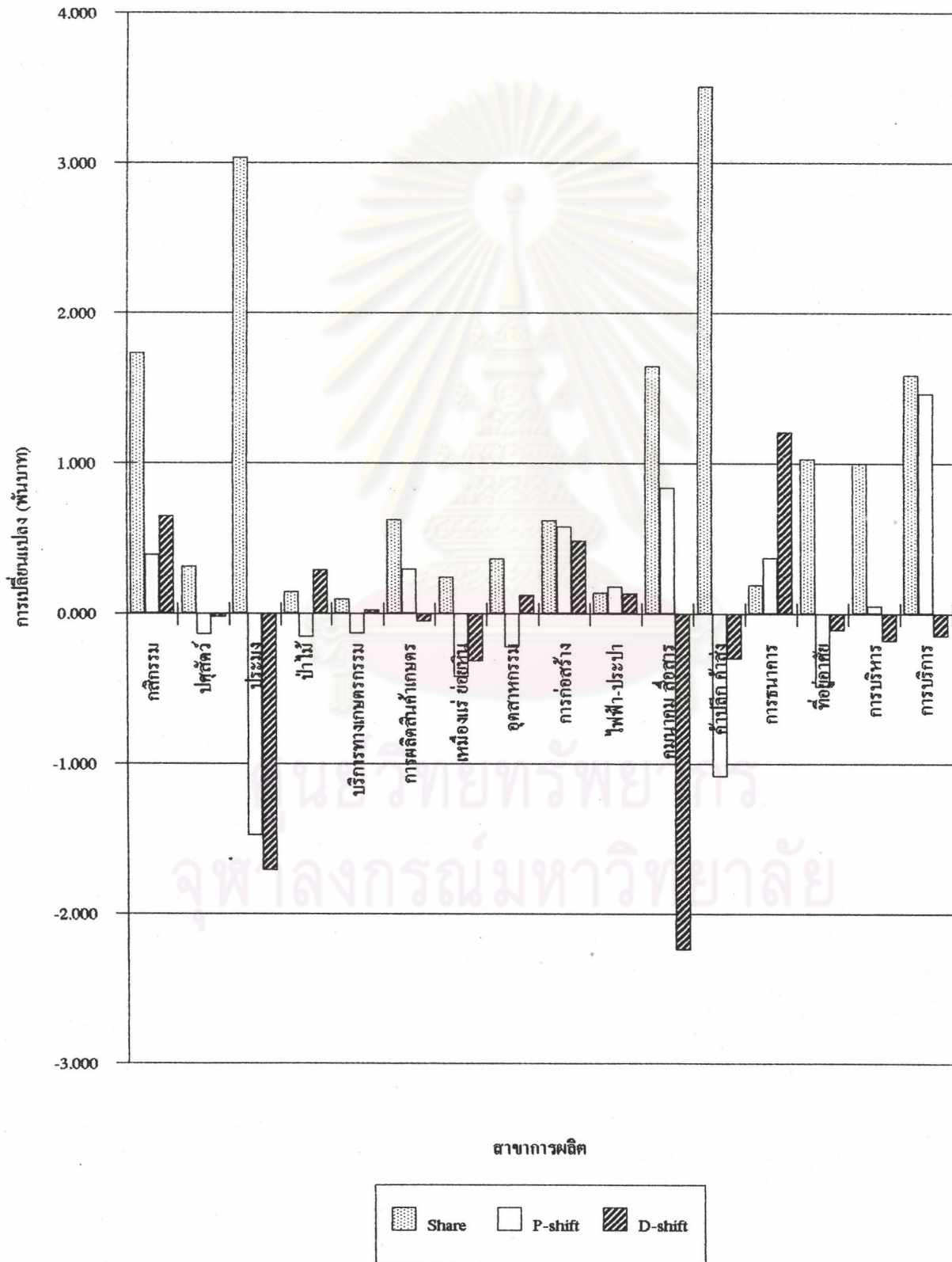
GPP1.XLS Chart 6

แผนภูมิที่ 3.5 Shift-Share รายสาขาของภาคใต้ พ.ศ. 2529-2534 (ราคาคงที่ ปี พ.ศ. 2531)

GPP1.XLS Chart 3

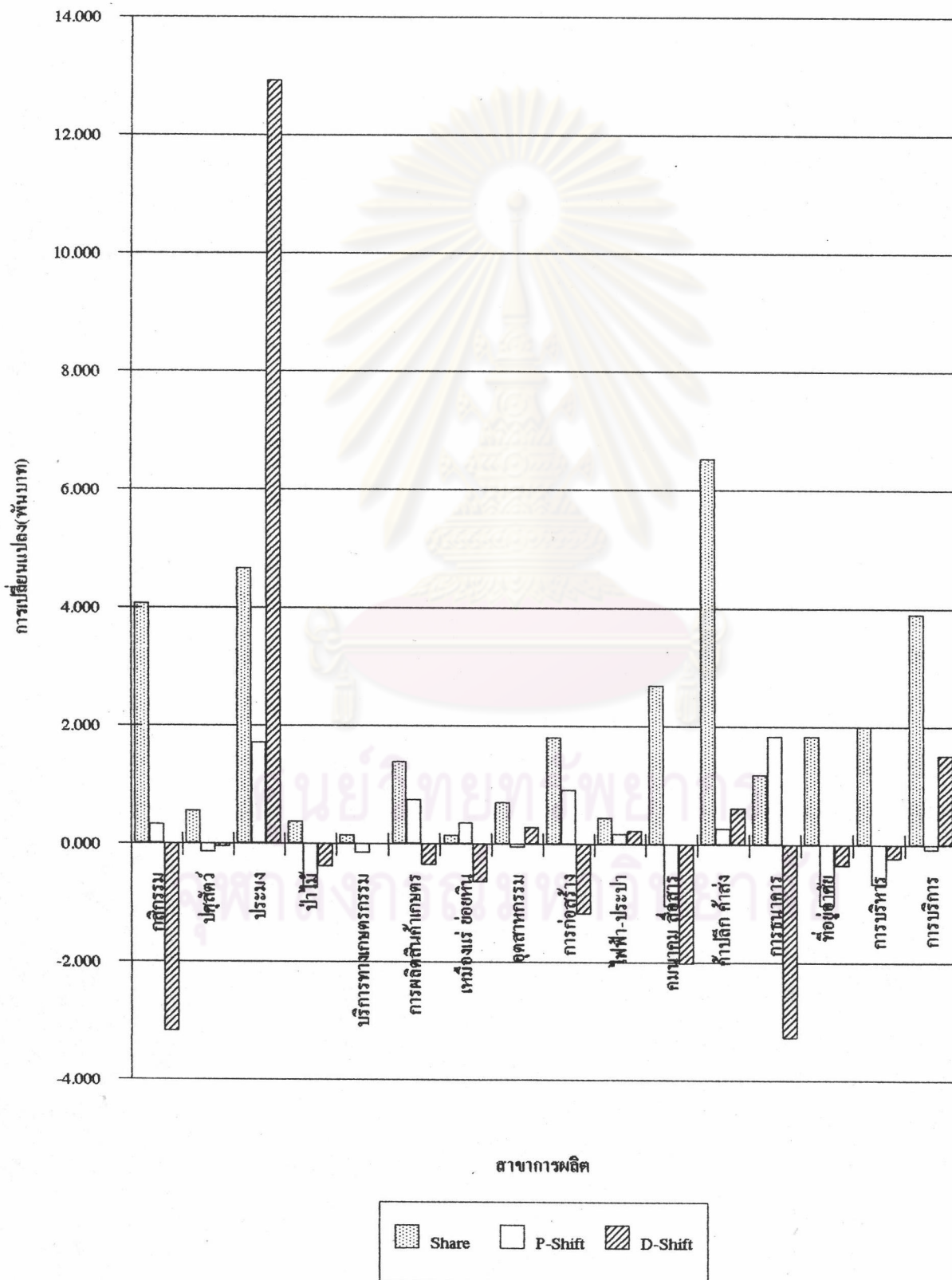
แผนภูมิที่ 3.6 Shift-Share รายสาขาของจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2524-2529 (ตามราคาคงที่ปี พ.ศ.2531)

GPP1.XLS Chart 4

แผนภูมิที่ 3.7 Shift-Share รายสาขาของจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2529-2534 (ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2531)

เพิ่มเท่ากับ 6.530 ล้านบาท รองลงมาคือ สาขาประมงและสาขากลิกรรม โดยมีมูลค่าเพิ่มเท่ากับ 4.666 และ 4.070 ล้านบาท ตามลำดับ ส่วนการพิจารณาค่า P-SHIFT และ D-SHIFT ของจังหวัดปัตตานี จะเห็นว่า สาขาการธนาคารมีค่า P-SHIFT สูงสุดคือ 1.823 ล้านบาท รองลงมาคือ สาขาประมง มีมูลค่าเท่ากับ 1.72 ล้านบาท และค่า D-SHIFT ของจังหวัดปัตตานี เมื่อพิจารณารายสาขาพบว่า สาขาประมง มีมูลค่าสูงสุดคือ 12.917 ล้านบาท รองลงมาคือ สาขาการบริการ มีมูลค่าเท่ากับ 1.520 ล้านบาท

จากการนำเสนอข้างต้นจะเห็นว่า ภาคใต้และจังหวัดปัตตานีมีมูลค่าเพิ่มขึ้นในช่วงปีดังกล่าว โดยส่วนรวมของภาคใต้นั้นสาขากลิกรรมจะมีมูลค่าเพิ่มสูงสุด รองลงมาคือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก การบริการ และการประมง ซึ่งให้เห็นว่า ภาคใต้มีศักยภาพที่จะลงทุนในสาขาการผลิตดังกล่าว สำหรับจังหวัดปัตตานีมีมูลค่าเพิ่มของสาขาการค้าส่งและค้าปลีกสูงสุด รองลงมาคือ สาขาประมงและกลิกรรม ซึ่งก็เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นศักยภาพการลงทุนของภาคใต้และจังหวัดมากยิ่งขึ้น และเมื่อพิจารณาถึงค่า P-SHIFT และ D-SHIFT แสดงให้เห็นว่า จังหวัดปัตตานีมีสาขาการผลิตที่สำคัญคือ สาขาประมง เป็นสาขาที่มีการเติบโตเร็วกระจุกตัวอยู่ในจังหวัด และยังเป็นสาขาการผลิตที่ได้เปรียบในการผลิตมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้อีกด้วย

และจากการศึกษาภาพรวมทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวม การวิเคราะห์ส่วนแบ่งส่วนโอนของภาคใต้และจังหวัดปัตตานี อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีความเหมาะสมการลงทุนทางด้านประมง ด้านการค้าส่งและค้าปลีก ด้านการบริการ และด้านอุตสาหกรรม ซึ่งในส่วนของอุตสาหกรรมนั้น แม้ว่าจะไม่เด่นมากนัก และจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวม พบว่า สาขาอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งสาขาอุตสาหกรรมจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสาขาการผลิตมากมาย เช่น สาขาประมง สาขาการค้าส่ง-ค้าปลีก สาขาการคมนาคมขนส่ง สาขาการธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น เมื่อมองภาพรวมสาขาการผลิตเหล่านี้ พบว่า ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แม้ว่าบางสาขาการผลิตจะลดลงบ้าง เช่น สาขาการคมนาคมและขนส่ง แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องทางที่พัฒนาได้อีกในอนาคต และย่อมทำให้เกิดศักยภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานีมั่นคงยิ่งขึ้น

5. สถาบันการเงินและธนาคาร

สถาบันการเงินที่เปิดดำเนินการในภาคใต้ ล้วนปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 615 สาขา เป็นสาขาของธนาคารพาณิชย์ 360 สาขา ธนาคารออมสิน 83 สาขา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ 13 สาขา บริษัทเงินทุน 7 สาขา บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 3 สาขา สหกรณ์ออมทรัพย์ 97 สาขา และโรงรับจำนำ 21 สาขา สำนักงานบริการด้านหลักทรัพย์ 31 สาขา สถาบันการเงินที่มีบทบาทต่อการลงทุนอุตสาหกรรมในภาคใต้มากที่สุด คือ ธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สถาบันการเงินและธนาคารซึ่งถือว่าเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญในจังหวัดปัตตานี จากการศึกษาจำนวนสถาบันการเงินทั้งสิ้น 10 ธนาคาร 18 สาขา ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ 14 สาขา ธนาคารออมสิน 3 สาขา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ 1 สาขา และพบว่า สถาบันการเงินทั้งธนาคารที่กระจายอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองปัตตานี รองลงมาคือ อำเภอโคกโพธิ์และอำเภอสายบุรี ซึ่งการกระจุกตัวของสถาบันการเงินในพื้นที่ดังกล่าว บอกรับถึงศักยภาพของพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมทั้งในด้านพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม จากการศึกษาปริมาณเงินฝากและการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดปัตตานี พบว่า ปริมาณเงินฝากและปริมาณเงินให้สินเชื่อตั้งแต่ปี 2528-2536 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นค่อนข้างคงที่

ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ปี พ.ศ.2536 มีจำนวน 4,821.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2535 จำนวน 619.7 ล้านบาท สำหรับเงินฝากที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มากจากลูกค้าทางด้านการประมงและธุรกิจต่อเนื่องกับการประมง นากุ้ง เป็นต้น ส่วนการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในปี 2536 มีจำนวน 3,831.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 565.6 ล้านบาท จากปี 2535 และสินเชื่อที่ขยายตัวมากที่สุดได้แก่ สินเชื่อการก่อสร้าง สินเชื่อเพื่อการค้าปลีกค้าส่ง และสินเชื่อเพื่อสหกรณ์ โดยสัดส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝาก ณ ล้วนปี 2536 เท่ากับร้อยละ 79.5 ในส่วนของธนาคารออมสินทั้ง 3 สาขา ในปัตตานี เมื่อปี 2536 นั้น มีปริมาณเงินฝากจำนวนทั้งสิ้น 447.4 ล้านบาท ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีปริมาณสินเชื่อเพื่อการเกษตร จำนวนทั้งสิ้น 813.8 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีสินเชื่อบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้ตอนล่าง จังหวัดสงขลา โดยจังหวัดปัตตานีมียอดสินเชื่อ 33.1 ล้านบาท และมีโครงการที่ได้รับการอนุมัติจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมภาคใต้ 8 โครงการ จำนวน 33.1 ล้านบาท

สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่สาขาการผลิต ซึ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะและสภาพความเป็นไปอันเชิงเศรษฐกิจของพื้นที่ได้ดี โดยเฉพาะสาขาการผลิตที่มีสัดส่วนในการให้สินเชื่อสูง ย่อมชี้ให้เห็นถึงลู่ทางของการลงทุนที่แจ่มใส และจากการพิจารณาถึงปริมาณเงินฝากและเงินให้เชื่อของธนาคารพาณิชย์ พบว่า จังหวัดปัตตานีนั้นมีการลงทุนในช่วงปี 2534-2536 ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้

ตารางที่ 3.9 จำนวนเงินฝากและสินเชื่อของสถาบันการเงินในจังหวัดปัตตานี ปี 2534-2536

การเงิน (ล้านบาท)	2534	2535	2536
เงินฝากธนาคารพาณิชย์	3,535.9	4,202.2	4,821.9
สินเชื่อธนาคารพาณิชย์	2,790.4	3,266.2	3,831.8
สินเชื่อ/เงินฝาก	78.9	77.7	79.4
เงินฝากธนาคารออมสิน	364.8	410.1	447.4
สินเชื่อเพื่อการเกษตร ธ.ก.ส.	549.1	657.7	813.8
สินเชื่อบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม	14.5	21.0	33.1

ที่มา : ภาวะเศรษฐกิจและการเงินภาคใต้ 2536

6. การส่งเสริมการลงทุน

สำหรับการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานีอยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนเขตที่ 3 โดยมีสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การยกเว้นภาษีอากรเครื่องจักรยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น ในปี 2532 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้อนุมัติการส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดปัตตานี 6 โครงการ เมื่อพิจารณาถึงโครงการที่ได้รับการส่งเสริมพบว่า เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง 3 โครงการ ได้แก่ อาหารทะเลบรรจุกระป๋อง 2 โครงการ และอาหารทะเลแช่แข็ง 1 โครงการ ส่วนอีก 3 โครงการ จะเป็นอุตสาหกรรมนี้ยางชันและเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ต่อมาปี 2532-2534 ได้รับการส่งเสริมอีก 6 โครงการเช่นกัน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหารทะเล

กระเบื้อง ห้างเย็น น้ายางชั้น โรงแรม เป็นต้น และปี 2535-2536 ไม่มีโครงการที่ได้รับ การส่งเสริมการลงทุน

จากการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดปัตตานี สามารถสรุปได้ดังนี้ จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเลทางภาคใต้มีพื้นที่ติดชายฝั่งใน 5 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ โดยอำเภอเมืองปัตตานีเป็นพื้นที่ที่มีบทบาททางด้านประมงมากที่สุด รองลงมา คือ อำเภอสายบุรีและอำเภอหนองจิก ตามลำดับ จังหวัดมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจของภาคใต ในด้านการประมง ซึ่งมีทั้งประมงทะเล ประมงน้ำจืด และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กำหนดให้จังหวัด เป็นศูนย์กลางบริการ การตลาด และการศึกษาของภาคใต้ตอนล่าง รองจากจังหวัดสงขลา-หาดใหญ่ เพื่อเป็นการ กระจายการพัฒนาไปสู่ชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นจังหวัดปัตตานีจึงมีบทบาทสำคัญ ยิ่งต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ยะลา นราธิวาส เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกของ โครงข่ายคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ โดยเป็นประตูสู่ชายแดนประเทศ เพื่อไปยังประเทศมาเลเซียด้านจังหวัดยะลาและนราธิวาส และมีท่าเรือขนาดใหญ่ที่สามารถ ติดต่อไปยังต่างประเทศได้สะดวก ตลอดจนความสะดวกในสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ต่าง ๆ บริการ และมีการขยายตัวของโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีเขต อุตสาหกรรมในอำเภอเมืองปัตตานี ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทะเลและ ด้านการประมงทะเลของจังหวัดปัตตานีให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย